

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ
ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΜΟΥΤΖΟΥΡΟΥΛΙΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΑΓΚΑΝΟΣ

ΠΑΤΡΑ, 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	7
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	7
1.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ	15
1.3 ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΣΤΗ "ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ"	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	21
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	21
2.1 FEDERAL RESERVE BANK OF USA AND BUNDESBANK: ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	21
2.2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	24
2.3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	32
2.4. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	45
ΌΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	45
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	45
3.2 ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	46
3.3 Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	55
3.4 ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	58
3.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	61
3.6 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ	62
3.7 ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ	68
3.8 ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	82
3.9 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	92
ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	92
4.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	92
4.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	95
4.3 ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	96

4.4 ΠΑΓΙΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ.....	98
4.4 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	102
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	102
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	102
5.2 ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	103
5.3 ΑΡΧΕΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ	104
5.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	105
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	113

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) είναι μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου, έχοντας την αρμοδιότητα της ρύθμισης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του ευρώ, του ενιαίου νομίσματος. Το ευρώ χρησιμοποιείται από περίπου 300 εκατομμύρια Ευρωπαίους σαν βασικό νόμισμα σε 17 χώρες - μέλη.

Η ΕΚΤ είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ. Το βασικό καθήκον της ΕΚΤ είναι να διατηρεί την αγοραστική δύναμη του ευρώ και, συνεπώς, τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ.

Τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος καθορίζονται στη **Συνθήκη** για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και προσδιορίζονται στο **Καταστατικό** του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), το οποίο είναι ένα πρωτόκολλο προσαρτημένο στη Συνθήκη.

Το κείμενο της Συνθήκης αναφέρεται στο "ΕΣΚΤ" και όχι στο "Ευρωσύστημα". Το κείμενο αυτό συντάχθηκε βάσει του συλλογισμού ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα υιοθετήσουν το ευρώ. Μέχρι τότε, το Ευρωσύστημα θα συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί.

"Πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών". Και: "Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, που ορίζονται στο άρθρο 2." Οι στόχοι της Ένωσης (άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) είναι ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και μια διατηρήσιμη και μη πληθωριστική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρο 105 παράγραφος 2), τα βασικά καθήκοντα είναι:

- § η χάραξη και η εφαρμογή νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ,
- § η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος,
- § η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ,
- § η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Περαιτέρω καθήκοντα

- § Τραπεζογραμμάτια: η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμμάτων εντός της ζώνης του ευρώ.
- § Στατιστικά στοιχεία: σε συνεργασία με τις ΕθνΚΤ, η ΕΚΤ συλλέγει τις στατιστικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων, είτε από τις εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς φορείς.
- § Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και εποπτεία: το Ευρωσύστημα συμβάλλει στην ομαλή άσκηση της πολιτικής που προωθούν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- § Συνεργασία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο: η ΕΚΤ διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με αντίστοιχα όργανα, οργανισμούς και φορείς εντός της ΕΕ, αλλά και διεθνώς, όποτε εξετάζονται θέματα σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το Κεντρικό Τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη χρησιμοποιήθηκε κυρίως με σκοπό την έκδοση και διαχείριση του εθνικού νομίσματος. Το εθνικό νόμισμα διαχρονικά αποτελούσε το κυρίαρχο στοιχείο της εθνικής οικονομίας μιας χώρας ενώ τα τραπεζογραμμάτια, που κατείχαν σημαντικό ρόλο στην κυκλοφορία του χρήματος, ήρθαν να αντικαταστήσουν παλαιότερες μορφές συναλλαγών. Όσο αυξάνονταν ο ρόλος των τραπεζογραμματίων, ως μορφή συναλλαγής στην οικονομική ζωή μιας χώρας, τόσο οι Κεντρικές Τράπεζες, οι εκδότες τους δηλαδή, άρχισαν να αυξάνουν το ενδιαφέρον τους για τη νομισματική πολιτική και το ρόλο που αυτή διαδραματίζει πλέον στην οικονομική ζωή μίας χώρας.

Σε αντίθεση με όλα όσα ίσχυαν χρόνια πριν, στα τέλη του 20^{ου} αιώνα δημιουργήθηκε η ανάγκη μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η οποία εισάγει πλέον μια διαφορετική νομισματική άποψη με το ενιαίο νόμισμα, για ένα μεγάλο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να αποτελεί ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της.

Από την 1^η Ιανουαρίου 1999 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με τη συμμετοχή 11 Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Στα μέσα του 2004, τον Μάιο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διευρύνθηκε με τη συμμετοχή 10 ακόμα Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Οι πρώτες 11 χώρες για να μπορέσουν να συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έπρεπε να εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις της "Συνθήκης του

Μάαστριχτ", όπως αυτές προσδιορίστηκαν στις 7 Φεβρουαρίου 1992 από τους Πρωθυπουργούς των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι 11 αυτές χώρες είναι η Γερμανία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία.

Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση της Ελλάδας, η οποία παρότι ήθελε να συμμετάσχει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν τα κατάφερε γιατί στις 2 Μαΐου του 1998 που επιβεβαιώθηκε η συμμετοχή των 11 πρώτων κρατών-μελών, δεν είχε εκπληρώσει τις προϋποθέσεις της "Συνθήκης του Μάαστριχτ". Τελικά η συμμετοχή της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Κεντρικό Τραπεζικό Σύστημα και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα επιβεβαιώνεται στις 19 Ιουνίου 2000 και έτσι από την 1^η Ιανουαρίου 2001 η χώρα μας αποτελεί επίσημα το 12^ο πλήρες μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών δεν σταμάτησε τη διεύρυνση με τη συμμετοχή της Ελλάδας αλλά προχώρησε και την 1^η Μαΐου 2004 επιβεβαίωσε την υποδοχή των Κεντρικών Τραπεζών της Τσεχίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβακίας, και της Σλοβενίας, οι οποίες εκπληρώνοντας και αυτές τις προϋποθέσεις της "Συνθήκης του Μάαστριχτ", θα υιοθετήσουν αυτόματα το ενιαίο νόμισμα.

Για να φθάσει όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση στο σημείο να δημιουργεί την Οικονομική και Νομισματική Ένωση καθώς επίσης και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών πέρασαν αρκετά χρόνια και στάδια μέχρι να επιτευχθεί αυτή η επιτυχία. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι τα θεμέλια της ιστορίας βρίσκονται στον Ιανουάριο του 1958 όταν τέθηκαν επίσημα σε ισχύ οι "Συνθήκες της Ρώμης". Με την

πρώτη Συνθήκη ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και με τη δεύτερη Συνθήκη η ΕΥΡΑΤΟΜ. Φυσικά τα επιτεύγματα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης δεν υπήρχαν ακόμα ούτε στο μυαλό των συγγραφέων αυτών των δυο Συνθηκών, ήταν όμως μια αρχή για τη διάθεση που υπάρχει χρόνια τώρα ώστε τα ευρωπαϊκά κράτη να συνδεθούν μεταξύ τους με κάποιον επίσημο τρόπο και με κάποια άλλα κριτήρια εκτός από το ότι ανήκουν στην ίδια Ήπειρο.

Ένα άλλο σημείο το οποίο μπορεί κάποιος να επισημάνει και να ισχυριστεί ότι πιθανόν να αποτελεί το εναρκτήριο σημείο είναι χρονικά το 1989, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να εισάγει την έννοια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης ως το τέλος του αιώνα. Τον Ιούνιο του 1988 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε ως στόχο την Οικονομική και Νομισματική Ένωση ιδρύοντας μια επιτροπή υπό την προεδρία του Jacques Delors, Πρόεδρο τότε της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής, με σκοπό να προταθούν συγκεκριμένα στάδια για την επίτευξη του αρχικού στόχου¹.

Η επιτροπή αυτή αποτελούνταν από τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών και άλλους ξεχωριστούς ανθρώπους για το έργο τους στην οικονομική επιστήμη, όπως ο Alexander Lamfalussy Γενικός Διευθυντής της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών και ο Niels Thygesen Καθηγητής Οικονομικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης. Το αποτέλεσμα της επιτροπής που είναι γνωστό ως "Delors Report" εκδόθηκε στις 17 Απριλίου 1989 και αποφάνθηκε ότι η Οικονομική και Νομισματική Ένωση μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τρία διακριτά και εξελικτικά στάδια.

Στο Πρώτο Στάδιο θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στη διευθέτηση θεμάτων της εσωτερικής αγοράς, μειώνοντας τις ανισότητες

¹ Web site European Central Bank, "Economic and Monetary Union: The three stages to Economic and Monetary Union".

στην οικονομική πολιτική μεταξύ των χωρών-μελών, καταργώντας όλα τα πιθανά εμπόδια στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Το Δεύτερο Στάδιο θεωρήθηκε ένα μεταβατικό στάδιο πριν από το τελικό καθορίζοντας τα διοικητικά όργανα και την οργανωτική δομή της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το Τρίτο Στάδιο χαρακτηρίζεται από το "κλείδωμα" των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την προσήλωση των διαφόρων οργανισμών στις οικονομικές και νομισματικές υποχρεώσεις².

Αναλυτικότερα τώρα τα Τρία Στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης εκτός από ένα γενικότερο σχεδιασμό για το τι έπρεπε να επιτευχθεί στο κάθε στάδιο περιλάμβαναν και συγκεκριμένους χρονικούς περιορισμούς καθώς επίσης και ποσοτικά κριτήρια των στόχων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στηριζόμενο στο "Delors report" αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι το Πρώτο Στάδιο της πραγματοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θα ξεκινούσε από την 1^η Ιουλίου 1990. Μέχρι αυτή την ημερομηνία όλοι οι περιορισμοί για τη διακίνηση του κεφαλαίου μεταξύ των χωρών-μελών έπρεπε να έχουν καταργηθεί. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή των

Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η οποία είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη νομισματική συνεργασία από την ίδρυσή της το Μάιο του 1964, αναλαμβάνει περισσότερες ευθύνες. Όλα αυτά επιβεβαιώθηκαν με απόφαση του Συμβουλίου στις 12 Μαρτίου 1990.

Η Επιτροπή των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών ανέλαβε πλέον ρόλο συμβουλευτικό αλλά και προωθητικό για τη συνεργασία των νομισματικών πολιτικών των κρατών-μελών με τελικό στόχο τη σταθερότητα των τιμών. Ταυτόχρονα, ανέλαβε αρμοδιότητες για την

² Web site European Central Bank, "Economic and Monetary Union: The three stages to Economic and Monetary Union".

ομαλή προετοιμασία του Τρίτου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης όπου έπρεπε να καθορίσει ένα πρόγραμμα εργασίας ως το τέλος του 1993 καθώς επίσης και να διαχωρίσει τις αρμοδιότητες της κάθε υπό-επιτροπής που δημιουργήθηκε για την επίτευξη του στόχου³.

Στο Πρώτο Στάδιο περιλαμβάνονται επίσης και πολλές νομικές αλλαγές, οι οποίες έπρεπε να γίνουν για να είναι δυνατή η πραγματοποίηση του Δεύτερου και Τρίτου Σταδίου. Έπρεπε, λοιπόν, να αναθεωρηθεί η "Συνθήκη της Ρώμης", η Συνθήκη με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, έτσι ώστε να δημιουργηθεί η απαιτούμενη ιδρυτική δομή. Οι διαπραγματεύσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατέληξαν σε συμφωνία το Δεκέμβριο του 1991 και υπογράφηκαν στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου του 1992. Η συνθήκη αυτή, γνωστή πλέον ως "Συνθήκη του Μάαστριχτ" αλλά και ως "Η Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" εισάγει ταυτόχρονα το "Πρωτόκολλο για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας". Η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" τελικά τίθεται επίσημα σε ισχύ από την 1^η Νοεμβρίου του 1993.

Το Δεύτερο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης περιλαμβάνει την ίδρυση τόσο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος όσο και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος την 1^η Ιανουαρίου 1994 ξεκινάει το Δεύτερο Στάδιο ουσιαστικά, ενώ ταυτόχρονα παύει να υπάρχει πλέον η Επιτροπή των Διοικητών των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, η οποία είχε αναβαθμιστεί στο Πρώτο Στάδιο. Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος είχε μεταβατικό χαρακτήρα και

³ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

για αυτό δεν είχε καμία ανάμειξη στην εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, η οποία παρέμεινε στην αρμοδιότητα των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, αλλά ήταν υπεύθυνο για την ενδυνάμωση της συνεργασίας των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών και της νομισματικής πολιτικής των χωρών-μελών. Ταυτόχρονα ανέλαβε την ευθύνη της προετοιμασίας για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, που θα αναλάμβανε την χάραξη της νομισματικής πολιτικής και τη δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο⁴.

Το Δεκέμβριο του 1995 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη αποφάσισε ότι το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θα ξεκινούσε την 1^η Ιανουαρίου του 1999, ενώ συμφωνήθηκε ότι το ενιαίο νόμισμα θα εισαχθεί στο Τρίτο Στάδιο και θα ονομαστεί "ευρώ". Την ίδια στιγμή το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα αναλάμβανε την προετοιμασία για τη μελλοντική σχέση της νομισματικής πολιτικής και των συναλλαγματικών ισοτιμιών ανάμεσα στις χώρες που θα υιοθετήσουν το "ευρώ" και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες.

Το Δεκέμβριο του 1996 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα παρουσίασε τα αποτελέσματα της εργασίας του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο προχώρησε στην έκδοση μιας απόφασης για τις βασικές αρχές του νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, οι οποίες υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 1997. Την ίδια περίοδο το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα παρουσίασε τόσο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όσο και στο κοινό μια σειρά από τραπεζογραμμάτια του "ευρώ", τα οποία κυκλοφόρησαν επίσημα την 1^η Ιανουαρίου του 1999⁵.

Το Δεύτερο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης περιλαμβάνει και την υιοθέτηση του "Συμφώνου Σταθερότητας και

⁴ European Central Bank, "The Monetary Policy of the ECB 2004", 2004.

⁵ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

Ανάπτυξης" τον Ιούνιο του 1997 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η υιοθέτηση του "Συμφώνου

Σταθερότητας και Ανάπτυξης" έγινε με σκοπό να μπορέσουν να επιτευχθούν από τη δημοσιονομική σκοπιά οι στόχοι της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Στις 2 Μαΐου 1998 η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε τα 11 πρώτα κράτη-μέλη που ικανοποιούσαν τα κριτήρια για τη συμμετοχή στο Τρίτο Στάδιο και ταυτόχρονα την υιοθέτηση του "ευρώ" ως ενιαίο νόμισμα από την 1^η Ιανουαρίου του 1999. Τον ίδιο μήνα, οι υπουργοί οικονομικών των κρατών-μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν μαζί με τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών των χωρών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα ότι η τρέχουσα συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων των 11 χωρών-μελών θα χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό της αξίας μετατροπής του "ευρώ" .

Στις 25 Μαΐου του 1998 οι κυβερνήσεις των 11 χωρών-μελών εκλέξανε τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο διορισμός τους έγινε επίσημα την 1^η Ιουνίου του 1998 και στην ουσία σήμαινε την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην ουσία ολοκληρώθηκε η αποστολή του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος σύμφωνα με την ιδρυτική "Συνθήκη του Μάαστριχτ".

Όπως ήδη είχε αποφασιστεί από το Συμβούλιο της Μαδρίτης, την 1^η Ιανουαρίου του 1999 ξεκίνησε το Τρίτο και τελευταίο Στάδιο για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, το οποίο περιλάμβανε την επιβεβαίωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας για τη μετατροπή σε "ευρώ" των νομισμάτων των 11 πρώτων χωρών- μελών και τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Σε αυτό

το Στάδιο επίσης πραγματοποιείται και η ένταξη της Ελλάδας ως 12^ο μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ενώ από την 1^η Ιανουαρίου 2001 η Τράπεζα της Ελλάδος εντάσσεται ως πλήρες μέλος στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών⁶.

Αυτή τη στιγμή η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμεί 25 κράτη-μέλη με πιο πρόσφατη διεύρυνση αυτή που έγινε την 1^η Μαΐου 2004 με την είσοδο 10 χωρών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη καθώς και τη Μεσόγειο. Οι 10 αυτές χώρες θα υιοθετήσουν το "ευρώ" αργότερα και όταν θα μπορέσουν να εκπληρώσουν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ". Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες αυτών των χωρών-μελών αποτελούν μέλη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και ανέλαβαν την ευθύνη να προετοιμάσουν τις χώρες τους και τους εαυτούς τους για την πλήρη εναρμόνιση με το Ευρωσύστημα.

Για να γίνει όμως καλύτερα αντιληπτό τι πρέπει να επιτύχουν αυτές οι 10 Κεντρικές Τράπεζες αλλά και τι έχουν ήδη επιτύχει τα 12 μέλη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα πρέπει να δούμε αναλυτικά τις προϋποθέσεις της "Συνθήκης του Μάαστριχτ". Η συγκεκριμένη Συνθήκη θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι αποτελεί κυριολεκτικά τον "ακρογωνιαίο λίθο" της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Πάνω σε αυτή τη Συνθήκη έχει χτιστεί ολόκληρο το οικοδόμημα της πολιτικής και οικονομικής Ευρώπης και η οποία έχει προτείνει με μεγάλη λεπτομέρεια θέματα που αφορούν ακόμα και την καθημερινή ζωή του ευρωπαίου πολίτη. Για να μπορεί μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συμμετέχει στο Ευρωσύστημα, να προστεθεί δηλαδή στις χώρες που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα, θα πρέπει να πληροί τα κριτήρια

⁶ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο , " Η Ζώνη του Ευρώ μετά την ένταξη της Ελλάδος", Ιανουάριος 2001.

οικονομικής σύγκλισης και να επιτύχει την νομική εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με βάση το κοινοτικό δίκαιο.

1.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Το πρώτο κριτήριο που πρέπει μια χώρα να εκπληρώνει είναι η σταθερότητα των τιμών. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός πληθωρισμού δεν θα πρέπει να είναι υψηλότερος από 1,5 μονάδες από το μέσο ρυθμό πληθωρισμού των τριών καλύτερων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτόν τον τομέα. Ο ρυθμός πληθωρισμού θα πρέπει να μετριέται με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις πιθανές αλλαγές που υπάρχουν στον ορισμό σε εθνικό επίπεδο. Η σύγκλιση στο κριτήριο του πληθωρισμού είναι πολύ σημαντική γιατί οι χώρες με υψηλό ρυθμό πληθωρισμού θα αντιμετωπίσουν πολύ γρήγορα προβλήματα ανταγωνιστικότητας μέσα σε μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Το δεύτερο κριτήριο συνδέεται με την οικονομική κατάσταση της χώρας και συγκεκριμένα με το επίπεδο του δημοσιονομικού ελλείμματος. Σύμφωνα με τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" δεν θα πρέπει μια χώρα όταν κρίνεται η συμμετοχή της στο Ευρωσύστημα να έχει υψηλά επίπεδα δημοσιονομικού ελλείμματος. Ως υψηλό θεωρείται το δημοσιονομικό έλλειμμα όταν μια χώρα δεν εκπληρώνει τα παρακάτω κριτήρια:

(α) όταν η αναλογία ανάμεσα στο πραγματικό δημοσιονομικό έλλειμμα και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν υπερβαίνει το 3%, εκτός και αν η αναλογία αυτή μειώνεται σταθερά και βρίσκεται σε ένα επίπεδο κοντά στην επιθυμητή τιμή ή όταν υπερβαίνει την τιμή αναφοράς είναι η εξαίρεση και κάτι προσωρινό ενώ γενικότερα η τιμή βρίσκεται κοντά στην τιμή αναφοράς,

(β) όταν η αναλογία του δημόσιου χρέους σε σχέση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν δεν υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ, εκτός και αν αυτή η αναλογία μειώνεται σταθερά, σημαντικά και πλησιάζει την τιμή αναφοράς ικανοποιητικά.

Το κριτήριο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα γιατί η παρουσία χωρών-μελών με δημοσιονομικά προβλήματα θα την υποχρεώσουν τελικά να μην μπορεί να εφαρμόσει την αντιπληθωριστική της πολιτική. Στην πραγματικότητα μια χώρα με προβλήματα δημοσίου ελλείμματος μπορεί να δημιουργήσει πληθωριστικά προβλήματα στο επίπεδο όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για παράδειγμα αν οι επενδυτές θεωρήσουν ότι σε μια χώρα υπάρχει κίνδυνος κήρυξης του δημοσίου σε ολική ή μερική πτώχευση, θα ήθελαν να απαλλαγούν από τα κρατικά ομόλογα που έχουν στην κατοχή τους, το οποίο θα επέφερε δραματική πτώση της τιμής των ομολόγων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην προσπάθεια να αποφευχθεί η κρίση θα πρέπει να αγοράσει αυτά τα ομόλογα με αποτέλεσμα την αύξηση του επιπέδου των τιμών στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το τρίτο κριτήριο σχετίζεται με τις μεταβολές που μπορεί να συμβούν στις συναλλαγματικές ισοτιμίες των χωρών-μελών πριν από την ένταξή τους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" λοιπόν απαιτεί την τήρηση των ορίων διακύμανσης που προτείνονται από το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, χωρίς δηλαδή να υπάρχει κάποια υποτίμηση του νομίσματος, τουλάχιστον τα τελευταία δύο χρόνια πριν από την εξέταση του αιτήματος για εισαγωγή μιας χώρας στο Ευρωσύστημα. Το κριτήριο της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής αλλά και για την απόκτηση αξιοπιστίας. Η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας δείχνει την έμπρακτη

επιθυμία των αρχών για χαμηλό πληθωρισμό και μείωση των πληθωριστικών προσδοκιών⁷.

Το τέταρτο κριτήριο αναφέρεται στα μακροπρόθεσμα επιτόκια μιας χώρας και απαιτεί από μια χώρα ένα χρόνο πριν από την εξέταση για ένταξη να έχει ένα μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το οποίο να μην υπερβαίνει περισσότερο από δυο (2) μονάδες από αυτό των τριών καλύτερων χωρών-μελών σε όρους σταθερότητας των τιμών. Τα επιτόκια θα πρέπει να μετριοούνται με βάση μακροπρόθεσμα ομόλογα ή συγκρίσιμα χρεόγραφα λαμβάνοντας υπόψη πάντα τις διαφορές που θα προκύπτουν στον ορισμό σε εθνικό επίπεδο⁸.

Το κριτήριο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων συνδέεται τόσο με το μελλοντικό πληθωρισμό όσο και με τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών καθώς επίσης και με τη δημοσιονομική πολιτική. Αυτό σημαίνει ότι μέσα σε μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση διαφορές στα επιτόκια μπορεί να μεταφράζεται σε παραλείψεις των υποψηφίων κρατών-μελών, οι οποίες θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν πριν από την είσοδό τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην πραγματικότητα τα χαμηλά μακροπρόθεσμα επιτόκια συνοδεύονται από χαμηλό πληθωρισμό, σταθερότητα στην συναλλαγματική ισοτιμία και προσδοκίες για χαμηλό πληθωρισμό στο άμεσο μέλλον⁹.

⁷ Peter Guldager (1996), "Convergence of the EU Member States towards the EMU requirements, 1986 to 1993", *European Journal of Political Economy*, Vol.13 (1997), pp. 247-259.

⁸ Ιωάννης Α. Μουρμούρας (2003), "Νέες προκλήσεις της οικονομικής πολιτικής στην εποχή του ευρώ", *Επιστημονική Βιβλιοθήκη Κριτική*, Νοέμβριος 2003.

⁹ Ιωάννης Α. Μουρμούρας (2003), "Νέες προκλήσεις της οικονομικής πολιτικής στην εποχή του ευρώ", *Επιστημονική Βιβλιοθήκη Κριτική*, Νοέμβριος 2003.

1.3 ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΣΤΗ "ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ"

Όσον αφορά τη νομική σύγκλιση που αναφέρει η "Συνθήκη του Μάαστριχτ", σημαίνει ότι η εθνική νομοθεσία όλων των κρατών-μελών, συμπεριλαμβανομένων και των καταστατικών των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τα άρθρα 108 και 109 της Ιδρυτικής Συνθήκης και με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" δεν απαιτεί την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας αλλά απαιτεί να είναι σύμφωνη και να μην έρχεται σε αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο. Όλες οι πιθανές ασυμφωνίες που μπορεί να υπάρχουν θα πρέπει να έχουν διορθωθεί πριν από την ένταξη των χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υπάρχουν τρία σημεία που τα υποψήφια κράτη- μέλη θα πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα:

(α) Την ανεξαρτησία των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών νομικά και λειτουργικά.

(β) Την νομική προσαρμογή των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε θέματα στόχων, καθηκόντων, εργαλείων και οργάνωσης.

(γ) Όλα τα υπόλοιπα νομικά θέματα που θα βοηθήσουν στην ένταξη ως πλήρες μέλος μιας χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση όπως την έκδοση των τραπεζογραμματίων, κατοχή και διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων καθώς και τη διενέργεια της συναλλαγματικής πολιτικής¹⁰.

¹⁰ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

Το άρθρο 122 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" προχωράει ένα βήμα πιο μπροστά και προβλέπει τι μπορεί να συμβεί για κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Οι χώρες αυτές λοιπόν βρίσκονται υπό καθεστώς "παρέκκλισης" της υποψηφιότητάς τους που σημαίνει ότι δεν έχουν ακόμα δικαίωμα υιοθέτησης του "ευρώ". Διατηρούν τη νομισματική τους πολιτική με το εθνικό τους νόμισμα χωρίς να υπόκεινται στους νόμους και τις οδηγίες που πρέπει να ακολουθούν τα κράτη- μέλη που συμμετέχουν στο Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Είναι όμως υποχρεωμένες να ακολουθούν το στόχο της υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος και την εκπλήρωση της οικονομικής και νομικής σύγκλισης ως ένα σημαντικό προ-στάδιο της ένταξης στην Ευρωζώνη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που έχει άμεση εφαρμογή σε αυτήν την περίπτωση είναι ότι οι Κεντρικές Τράπεζες αυτών των χωρών πρέπει να είναι ανεξάρτητες.

Το Στάδιο αυτό είναι καθαρά προσωρινό καθώς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξετάζει την κατάσταση κάθε δυο (2) χρόνια στηριζόμενο στις αναφορές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην περίπτωση αυτή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο θα εξετάσει την κάθε χώρα τόσο με το ECOFIN όσο και με τους αρχηγούς των κρατών-μελών, θα αποφανθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί τα απαραίτητα βήματα στην οικονομική και νομική σύγκλιση έτσι ώστε να εισέλθει η χώρα στην Ευρωζώνη ή όχι. Στο Στάδιο αυτό βρίσκονται αυτή τη στιγμή τόσο η Σουηδία όσο και τα 10 νέα κράτη-μέλη.

Η Σουηδία αντιμετωπίζει πρόβλημα καθώς δεν έχει εναρμονίσει ακόμα το νομικό κομμάτι που απαιτεί η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" ενώ τα υπόλοιπα 10 κράτη- μέλη έχουν το καθένα διαφορετικά θέματα να

επιλύσουν μέχρι να εκπληρώσουν τις απαραίτητες υποχρεώσεις για την ένταξή τους στη "Ζώνη του Ευρώ"¹¹.

Μοναδική είναι η περίπτωση της Δανίας και της Αγγλίας, οι οποίες είχαν το δικαίωμα να επιλέξουν αν θα προχωρήσουν στο Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης πριν αυτό ξεκινήσει την 1^η Ιανουαρίου 1999. Τελικά και οι δύο χώρες αυτές διατηρούν ακόμα το δικαίωμα να προχωρήσουν στη "Ζώνη του Ευρώ" σε μεταγενέστερο Στάδιο, με την προϋπόθεση πάντα ότι θα υπάρχει η απαραίτητη οικονομική και νομική σύγκλιση.

Μέχρι τώρα έγινε μια συνοπτική παρουσίαση της πορείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι να φτάσουμε να μιλάμε για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, τα κριτήρια της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Είναι σημαντικό πριν προχωρήσουμε σε στοιχεία, στόχους, καθήκοντα και άλλες λεπτομέρειες που αφορούν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να γνωρίζουμε πού στηρίζεται όλο αυτό το οικοδόμημα και πόσο βαθιά βρίσκονται οι βάσεις του. Ταυτόχρονα μέσα από την αναλυτική παρουσίαση τόσο των Σταδίων της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης όσο και των κριτηρίων της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" μπορούμε πλέον να εξηγήσουμε πρακτικά και κατανοητά γιατί συμβαίνουν κάποια πράγματα στην οικονομική ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹¹ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

2.1 FEDERAL RESERVE BANK OF USA AND BUNDESBANK: ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Η ιδέα για μια ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ένα ανεξάρτητο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, όπως φάνηκε και από το εισαγωγικό τμήμα της έρευνας, προέρχεται αλλά και στηρίζεται στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ". Το μοντέλο όμως που εισάγει για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" δεν αποτελεί το πρωτότυπο αλλά μάλλον περισσότερο εφαρμογή στα Ευρωπαϊκά δεδομένα του αμερικάνικου μοντέλου με το Ομοσπονδιακό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, τη γνωστή ως Federal Reserve Bank. Το αμερικάνικο μοντέλο βέβαια έχει εφαρμοστεί πολύ πριν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στα ευρωπαϊκά πρότυπα και συγκεκριμένα στη Γερμανία με τη γνωστή Bundesbank.

Η Federal Reserve Bank των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ιδρύθηκε το 1913 και αποτελείται από 12 τοπικές Κεντρικές Τράπεζες σε πόλεις όπως η Νέα Υόρκη, το Σαν Φραντζίσκο, το Σικάγο και άλλες. Καθεμία από αυτές τις Κεντρικές Τράπεζες διοικείται από έναν Διοικητή, ο οποίος εκλέγεται από τους μετόχους της, οι οποίοι είναι οι εμπορικές τράπεζες της περιοχής στην οποία ανήκει η συγκεκριμένη Κεντρική Τράπεζα.

Επιπλέον, υπάρχει για όλο το τραπεζικό σύστημα το Federal Reserve Board, το οποίο αποτελείται από 7 μέλη, διοικείται από τον Πρόεδρο, και ένα ξεχωριστό όργανο που αποτελείται από τους 12 εκλεγμένους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών. Τα 7 μέλη του Federal Reserve

Board διορίζονται από το Διοικητή της Federal Reserve Bank και η θητεία τους διαρκεί επτά χρόνια. Σημαντικές αποφάσεις, όπως οι αποφάσεις για τα επιτόκια λαμβάνονται από την Federal Open Market Committee, η οποία αποτελείται από 12 μέλη, 7 του Federal Reserve Board και 5 από τους τοπικούς Διοικητές Κεντρικών Τραπεζών. Σχεδόν πάντα ο ένας από τους πέντε αυτούς τους Διοικητές είναι ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Νέας Υόρκης λόγω οικονομικού μεγέθους ενώ οι άλλοι τέσσερις εναλλάσσονται. Οι υπόλοιποι 7 Διοικητές έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις συνεδριάσεις της Federal Open Market Committee αλλά δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις ψηφοφορίες.

Το Γερμανικό σύστημα τώρα έχει χαρακτηριστικά παρόμοια με αυτά του Αμερικάνικου συστήματος Κεντρικών Τραπεζών κυρίως μάλιστα σε ότι αφορά τη νομισματική πολιτική. Αυτές οι ομοιότητες στηρίζονται κυρίως στο γεγονός ότι η Γερμανική Κεντρική Τράπεζα, γνωστή ως Bundesbank, φτιάχτηκε και οργανώθηκε από τις κατοχικές αρχές στη μεταπολεμική περίοδο. Στην περίπτωση της Federal Reserve Bank έχουμε τις κατά τόπους Federal Reserve Banks, ενώ στη Γερμανία έχουμε τις Land Central Banks που διαδραματίζουν τοπικά παρόμοιο ρόλο. Η διαφορά που θα μπορούσε να σημειώσει κάποιος είναι ότι όλοι οι Διοικητές των Land Central Banks λαμβάνουν μέρος σε όλες τις κρίσιμες αποφάσεις σχετικά με τη νομισματική πολιτική σε αντίθεση με το σύστημα της Federal Reserve Bank όπου συμμετέχει ένα υποσύνολο Διοικητών των Federal Reserve Banks.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" θέλησε να προχωρήσει στη δημιουργία ενός "Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών", το οποίο θα βασίζεται στο μοντέλο της Federal Reserve Bank και της Bundesbank. Όπως είδαμε και στην προηγούμενη ενότητα συστήθηκε αρχικά το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, το οποίο αποτέλεσε το πρώτο βήμα για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής

Τράπεζας και θα μπορούσε να επισημάνει κάποιος ότι διαδραμάτισε τον ίδιο ακριβώς ρόλο με αυτόν του Διοικητικού Συμβουλίου της Federal Reserve Bank ή της Κεντρικής Διοίκησης της Bundesbank. Από το σημείο αυτό και στη συνέχεια για να συμπληρωθεί το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών" συμμετέχουν οι Κεντρικές Τράπεζες των χωρών-μελών, οι οποίες θα διαδραματίζουν κατά αντιστοιχία το ρόλο που διαδραματίζουν οι Federal Reserve Banks και οι Land Central Banks.

Ο Πρόεδρος αρχικά του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος και στη συνέχεια ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διορίζεται από το ΕΛΕΥΘΕΡΟ, το συμβούλιο δηλαδή όλων των Υπουργών Οικονομικών των χωρών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για θητεία διάρκειας οκτώ (8) ετών. Η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" μέσα από αυτή την απόφαση αλλά και με μια σειρά επιπλέον άρθρων επιβάλλει πλέον την ανεξαρτησία όλων των μελών των Διοικητικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών από τον πολιτικό έλεγχο. Το χαρακτηριστικό αυτό της ανεξαρτησίας των Κεντρικών Τραπεζών από την πολιτική ηγεσία μιας χώρας είναι κάτι που διακρίνει τη Federal Reserve Bank και τη Bundesbank πολλά χρόνια τώρα και είναι ίσως αυτό που τις έχει κάνει να αποτελούν πρότυπα στο χώρο των Κεντρικών Τραπεζών όχι μόνο για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αλλά και για πολλές άλλες Κεντρικές Τράπεζες στον κόσμο.

Συνοψίζοντας την ιστορική αναδρομή για το σκεπτικό πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η οργάνωση και κυρίως η σύσταση του "Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών" μπορούμε να πούμε ότι η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" στηρίχθηκε αρκετά στον ομοσπονδιακό χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις ομοιότητες που αυτός έχει με τις πολιτείες της Αμερικής, που για πρώτη φορά όμως υιοθετήθηκε από τη Γερμανία στα πλαίσια της Ευρώπης.

2.2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Σε αντίθεση με το πρόσφατο παρελθόν η δημιουργία μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στα τέλη του 20^{ου} αιώνα είναι ένα μοναδικό ιστορικά γεγονός γενικότερα στην Ευρώπη γιατί για πρώτη φορά εισάγεται η ιδέα για ένα νέο νομισματικό καθεστώς με ένα ενιαίο νόμισμα για μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 τα 12 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, αποτελούν περίπου τα 2/3 του συνολικού πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ το ποσοστό αυτό αναμένεται να αυξηθεί όταν τα 10 κράτη-μέλη που εντάχθηκαν την 1^η Μαΐου 2004 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υιοθετήσουν και αυτά το ενιαίο νόμισμα.

Η δημιουργία μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής στο ευρύτερο Κοινοτικό επίπεδο ήταν φυσιολογικό να επιφέρει άμεσα αλλαγές στο Ευρωπαϊκό Κεντρικό Τραπεζικό Σύστημα. Αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών είναι η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που μαζί με τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Όλο αυτό το καινούργιο σύστημα που δημιουργήθηκε αλλά και συνεχίζει να δημιουργείται στην Ευρώπη είναι σίγουρα ένα τεράστιο επίτευγμα για το οποίο όλοι οι οικονομολόγοι είναι ιδιαίτερα υπερήφανοι καθώς σε κανένα άλλο πεδίο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν έχει αναπτυχθεί τόσο ενδιαφέρουσα συνεργασία.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αντικατοπτρίζει στην ουσία το σύγχρονο κεντρικό τραπεζικό σύστημα όπου ο στόχος της νομισματικής πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών, όπου αυτή καθορίζεται από

μια πλήρως ανεξάρτητη αρχή, η οποία λογοδοτεί πλήρως για τις πράξεις και τις ενέργειες της στο κοινό. Φυσικά για να μην δημιουργηθούν παρανοήσεις η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν αποτελεί ένα μοναδικό παγκόσμιο γεγονός καθώς όλα αυτά που συντελούνται σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε πλήρη αρμονία με την τάση που υπάρχει για το Κεντρικό Τραπεζικό σύστημα σε όλο τον κόσμο. Αυτό όμως που πράγματι έχει πολύ μεγάλη σημασία είναι ο αντίκτυπος που δημιουργεί αυτή η αλλαγή ακόμα και σε χώρες που δεν συμμετέχουν σε αυτό το σύστημα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ελβετίας, η οποία πρόσφατα αποφάσισε την αλλαγή του νόμου που διέπει την Κεντρική της Τράπεζα σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Από την 1^η Ιανουαρίου 1999, λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει αναλάβει την πλήρη ευθύνη για τη νομισματική πολιτική σε όλη την περιοχή που επεκτείνεται το ενιαίο νόμισμα. Τα οικονομικά μεγέθη πλέον για την Ευρώπη αλλάζουν καθώς οι χώρες που υιοθέτησαν το ευρώ αποτελούν συνολικά πλέον τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομική περιοχή στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Υπενθυμίζουμε ότι οι χώρες που συμμετέχουν στη "Ζώνη του Ευρώ" εκπλήρωσαν πρώτα από όλα τα κριτήρια της "Συνθήκης του Μάαστριχτ", κάτι το οποίο θα πρέπει να γίνει και για τις 10 χώρες που είναι πλέον υπό ένταξη από την 1^η Μαΐου 2004.

Η νομική βάση για την ανάθεση στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα της εκτέλεσης της νομισματικής πολιτικής βρίσκεται στη "Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" και συγκεκριμένα στο "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας". Το καταστατικό αυτό αποτελεί την Ιδρυτική Συνθήκη για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία τέθηκε επίσημα σε ισχύ από την 1^η Ιουνίου του 1998.

Στην ουσία οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών δεν έχει νομική προσωπικότητα αντίθετα νομική προσωπικότητα διαθέτουν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, που την αντλεί από το δημόσιο διεθνές δίκαιο και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες, που την αντλούν από τον εθνικό νόμο που διέπει τη χώρα στην οποία ανήκουν¹².

Επιπλέον θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο όρος "Ζώνη του Ευρώ" περιλαμβάνει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 107 της Συνθήκης, είτε έχουν υιοθετήσει το ευρώ είτε όχι. Σύμφωνα λοιπόν με αυτόν τον ορισμό σήμερα το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από 25 μέλη τα οποία είναι: η Τράπεζα του Βελγίου, η Τράπεζα της Γερμανίας, η Τράπεζα Ελλάδας, η Τράπεζα της Ισπανίας, η Τράπεζα της Γαλλίας, η Τράπεζα της Ιρλανδίας, η Τράπεζα της Ιταλίας, η Τράπεζα του Λουξεμβούργου, η Τράπεζα της Ολλανδίας, η Τράπεζα της Αυστρίας, η Τράπεζα της Πορτογαλίας, η Τράπεζα της Φιλανδίας, η Τράπεζα της Δανίας, η Τράπεζα της Σουηδίας, η Τράπεζα της Αγγλίας, η Τράπεζα της Τσεχίας, η Τράπεζα της Εσθονίας, η Τράπεζα της Κύπρου, η Τράπεζα της Λετονίας, η Τράπεζα της Λιθουανίας, η Τράπεζα της Ουγγαρίας, η Τράπεζα της Μάλτας, η Τράπεζα της Πολωνίας, η Τράπεζα της Σλοβακίας και τέλος η Τράπεζα της Σλοβενίας.

Από την άλλη ο όρος του "Ευρωσυστήματος" αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες όλων

¹² European Central Bank, "The Monetary Policy of the ECB 2004", 2004.

των χωρών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Συνεπώς το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από 25 μέλη ενώ το "Ευρωσύστημα" από 12.

Οι 12 Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες που ανήκουν στη "Ζώνη του Ευρώ" έχουν υποχρέωση να συμμετέχουν στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενώ οι 13 Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες που δεν συμμετέχουν στη "Ζώνη του Ευρώ" οφείλουν να συνεισφέρουν στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων σε σχέση με τη συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών καταβάλλοντας ένα ελάχιστο ποσοστό του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους. Για τις 13 χώρες "εκτός Ζώνης Ευρώ" από την 1^η Μαΐου 2004 οι εισφορές αυτές αντιπροσωπεύουν το 7% του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους¹³.

Οι Εθνικές Τράπεζες της "Ζώνης του Ευρώ" συμμετέχουν στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως εξής:

¹³ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank".

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 : Καταβεβλημένο κεφάλαιο από τις Εθνικές κεντρικές τράπεζες της Ζώνης του Ευρώ

Εθνικές κεντρικές τράπεζες (Εθν.Κ.Τ.) της ζώνης του ευρώ		
Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες	Κλειδα κατανομής(%)	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Τράπεζα του Βελγίου	2,5502 %	141.910.195,14 €
Τράπεζα της Γερμανίας	21,1364 %	1.176.170.750,76 €
Τράπεζα της Ελλάδος	1,8974 %	105.584.034,30 €
Τράπεζα της Ισπανίας	7,7758 %	432.697.551,32 €
Τράπεζα της Γαλλίας	14,8712 %	827.533.093,09 €
Τράπεζα της Ιρλανδίας	0,9219 %	51.300.685,79 €
Τράπεζα της Ιταλίας	13,0516 %	726.278.371,47 €
Τράπεζα του Λουξεμβούργου	0,1568 %	8.725.401,38 €
Τράπεζα της Ολλανδίας	3,9955 %	222.336.359,77 €
Τράπεζα της Αυστρίας	2,0800 %	115.745.120,34 €
Τράπεζα της Πορτογαλίας	1,7653 %	98.233.106,22 €
Τράπεζα της Φιλανδίας	1,2887 %	71.711.892,59 €
Σύνολο	71,4908 %	3.978.226.562,17 €

Παράλληλα οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός "Ζώνης του Ευρώ" συνεισφέρουν στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως εξής:

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Καταβεβλημένο κεφάλαιο από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός
Ζώνης του Ευρώ**

Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός ζώνης ευρώ (από 1^{ης} Μαΐου 2004)		
Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες	Κλειδα κατανομής (%)	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Τράπεζα της Δανίας	1,5663 %	6.101.159,01 €
Τράπεζα της Σουηδίας	2,4133 %	9.400.451,41 €
Τράπεζα της Αγγλίας	14,3822 %	56.022.530,23 €
Μερικό σύνολο. Αρχική ομάδα Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών εκτός ζώνης ευρώ	18,3618 %	71.524.140,65 €
Τράπεζα της Τσεχίας	1,4584 %	5.680.859,54 €
Τράπεζα της Εσθονίας	0,1784 %	694.915,90 €
Τράπεζα της Κύπρου	0,1300 %	506.384,90 €
Τράπεζα της Λετονίας	0,2978 %	1.160.010,95 €
Τράπεζα της Λιθουανίας	0,4425 %	1.723.656,30 €
Τράπεζα της Μάλτα	1,3884 %	5.408.190,75 €
Τράπεζα της Ουγγαρίας	0,0647 %	252.023,87 €
Τράπεζα της Πολωνίας	5,1380 %	20.013.889,41 €
Τράπεζα της Σλοβακίας	0,3345 %	1.302.967,30 €
Τράπεζα της Σλοβενίας	0,7147 %	2.783.948,38 €
Μερικό σύνολο Νέες Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός ζώνης ευρώ	10,1474 %	39.526.47,30 €
Σύνολο	28,5092 %	111.050.987,95 €

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός της "Ζώνης του Ευρώ" δεν δικαιούνται μερίδιο στα διανεμητέα κέρδη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αλλά ούτε υποχρεούνται να καλύψουν τυχόν ζημιές της. Υπενθυμίζουμε ότι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες εκτός της "Ζώνης του Ευρώ", δεν έχουν δικαίωμα στη λήψη αποφάσεων

που αφορούν την ενιαία νομισματική πολιτική για την Ευρωζώνη, εξακολουθούν να χρησιμοποιούν το εθνικό τους νόμισμα και ασκούν τη δική τους νομισματική πολιτική.

Το Ευρωσύστημα εξαρτάται από την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος μέσω του οποίου πραγματοποιούνται οι πράξεις νομισματικής πολιτικής. Στις 12 χώρες που συμμετέχουν στο Ευρωσύστημα, τα 8.000 πιστωτικά ιδρύματα λειτουργούν ως δίαυλοι για τις συναλλαγές νομισματικής πολιτικής που αποσκοπούν είτε στην αύξηση είτε στη μείωση της προσφοράς ρευστότητας στην Ευρωζώνη. Η αποτελεσματικότητα και η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος αποτελούν παράγοντες ιδιαίτερης σημασίας για το Ευρωσύστημα και για αυτό η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μέσα από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες παρακολουθεί και εποπτεύει τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα .

Μέσα από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ", συστήθηκε το ενιαίο νόμισμα το οποίο το διαχειρίζεται ένα Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και όχι μια ενιαία κεντρική τράπεζα. Οι λόγοι για τους οποίους η νομισματική πολιτική πραγματοποιείται με ένα ενιαίο νόμισμα και όχι από μια μοναδική Κεντρική Τράπεζα είναι οι εξής:

1. Η σύσταση μιας ενιαίας Κεντρικής Τράπεζας για όλη τη "Ζώνη του Ευρώ", η οποία θα βρίσκονταν σε ένα από τα 12 κράτη-μέλη δεν θα ήταν αποδεκτό ούτε για οικονομικούς ούτε και για πολιτικούς λόγους από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη.

2. Το Ευρωσύστημα όπως έχουμε διαπιστώσει στηρίχθηκε πάνω στην ιστορία, στην αξιοπιστία και κυρίως στην εμπειρία των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών καθώς διατηρήθηκε η δομή τους, οι καθημερινές τους λειτουργίες και οι ιδιαίτερες ικανότητές τους. Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες παρότι συμμετέχουν στο Ευρωσύστημα δεν σταμάτησαν να

έχουν καθήκοντα τα οποία δεν έχουν σχέση με αυτό, οπότε με μία και μοναδική τράπεζα αυτά τα προνόμια θα έπαιναν να υπάρχουν.

3. Επιπλέον αν λάβει κάποιος υπόψη του το μεγάλο πλήθος των κρατών- μελών του Ευρωσυστήματος, τη διαφορετικότητα της κουλτούρας όλων αυτών των κρατών-μελών και το μέγεθος της γεωγραφικής περιοχής είναι φυσικό να χρειάζεται μια τοπική Κεντρική Τράπεζα για κάθε κράτος-μέλος καθώς οι πολίτες της θα έχουν καλύτερη και αμεσότερη εξυπηρέτηση¹⁴.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι το Ευρωσύστημα στηρίζεται σε Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες οι οποίες έχουν μεγάλη εμπειρία στην κουλτούρα και στον τρόπο συμπεριφοράς των κρατών-μελών από τα οποία προέρχονται. Με αυτόν τον τρόπο οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες παραμένουν αυτόνομες οικονομικές μονάδες οι οποίες χρησιμοποιούν τις καλύτερες πρακτικές και μεθόδους για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους μέσα στο Ευρωσύστημα.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί πραγματικά ένα ιδιαίτερο ίδρυμα όχι μόνο για τους οικονομικούς κύκλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και για τους πολιτικούς. Παρότι, λοιπόν, είναι ένα ίδρυμα το οποίο συστήθηκε για να παράγει ένα συγκεκριμένο έργο μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν περιλαμβάνεται στο άρθρο 7 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" με το οποίο ιδρύονται άλλα πέντε ιδρύματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όπως είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, το Δικαστήριο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αντίθετα η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα βρίσκονται στο άρθρο 8 της

¹⁴ Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

Ιδρυτικής Συνθήκης, το οποίο σημαίνει ότι πρόκειται για ένα διαφορετικό ίδρυμα μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τοποθετείται από όλους σε ένα διαφορετικό καθεστώς και φυσικά έχει ξεχωριστές αρμοδιότητες, καθήκοντα και κυρίως στόχους .

2.3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 1 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ", "ο πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας που ορίζονται στο άρθρο 2 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ".

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο 4 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ". Αυτά αναφέρονται στο άρθρο 2 κεφάλαιο 2 του "Πρωτοκόλλου για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" όσον αφορά το βασικό και μοναδικό όπως ορίζεται στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Πριν γίνει οποιαδήποτε ανάλυση στο στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, θα πρέπει να θυμίσουμε ότι η ενιαία νομισματική πολιτική υιοθετείται και εφαρμόζεται μόνο από τα κράτη-μέλη που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα. Συνοψίζοντας τι σημαίνει και τι δηλώνει η παραπάνω παράγραφος της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" εύκολα διαπιστώνεται ότι συστήνεται μια ξεκάθαρη ιεραρχία για τους στόχους

του Ευρωσυστήματος όπου η σταθερότητα των τιμών αποτελεί το βασικότερο και το σημαντικότερο σημείο της νομισματικής πολιτικής.

Επιπλέον έχοντας υιοθετήσει κάποιος ότι η σταθερότητα των τιμών αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωσυστήματος αντιλαμβάνεται ότι αυτός ο στόχος είναι η πιο σημαντική συνεισφορά της νομισματικής πολιτικής στη δημιουργία ενός ιδανικού οικονομικού περιβάλλοντος με υψηλό επίπεδο απασχόλησης στα όρια του Ευρωσυστήματος.

Ο πρωταρχικός στόχος της σταθερότητας των τιμών στο Ευρωσύστημα στην πραγματικότητα αντανακλά πλήρως το σύγχρονο τρόπο σκέψης σχετικά με το ρόλο, το σκοπό και τα όρια της νομισματικής πολιτικής ενώ ταυτόχρονα δηλώνεται με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο η δομή και οι βάσεις πάνω στις οποίες έχει στηριχθεί το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών σήμερα στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Επιπλέον, ο στόχος της σταθερότητας των τιμών που προστάζεται από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" στην ουσία εκφράζει την άποψη πολλών οικονομολόγων δεκαετίες τώρα που πιστεύουν ότι η νομισματική πολιτική μπορεί να συνεισφέρει τα μέγιστα ώστε να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων μιας χώρας που στην προκειμένη περίπτωση είναι όλο το Ευρωσύστημα.

Προχωρώντας στη δεύτερη πρόταση του άρθρου για τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωσυστήματος διαπιστώνουμε ότι "με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στους στόχους της Κοινότητας...". Στην πραγματικότητα μέσα από αυτή τη φράση γίνεται σαφές ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλει να συμβάλλει στη δημιουργία κατάλληλων οικονομικών συνθηκών για χαμηλή ανεργία και χαμηλό πληθωρισμό στα πλαίσια του Ευρωσυστήματος. Βέβαια εφαρμόζοντας μια νομισματική

πολιτική η οποία έχει ως στόχο τη σταθερότητα του γενικού επιπέδου των τιμών ήδη έχει συμβάλλει τα μέγιστα για να δημιουργηθεί ένα σταθερό οικονομικό περιβάλλον όπου η ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

Θα πρέπει να σημειωθεί και να υπογραμμιστεί ότι η στήριξη που θα πρέπει να παρέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις γενικότερες οικονομικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν σημαίνει ότι δίνεται ταυτόχρονα απευθείας αρμοδιότητα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την εκπλήρωση άλλων στόχων εκτός της σταθερότητας των τιμών. Στην ουσία η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" ζητάει από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να λαμβάνει υπόψη της, και μόνο αυτό, τους στόχους που η Κοινότητα έχει θέσει όταν προσπαθεί να εφαρμόσει πολιτική σταθερότητας τιμών. Αυτό σημαίνει ότι αφού η νομισματική πολιτική έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει την οικονομική δραστηριότητα βραχυπρόθεσμα, τότε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει να αποφεύγει τη δημιουργία μεγάλων αυξομειώσεων στο προϊόν και στο επίπεδο απασχόλησης καθώς αυτό θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον ενώ ταυτόχρονα δεν πρόκειται να βοηθήσει και στην επίτευξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών.

Το τρίτο σημείο που θα πρέπει να επισημάνει κάποιος στο άρθρο 2 του "Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" είναι ότι "το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών θα πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό... ". Ακόμα μια φορά η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" αφουγκράζεται τις ιδιαιτερότητες του οικονομικού περιβάλλοντος σε μια σύγχρονη εποχή όπου η ανοιχτή αγορά και ο ελεύθερος ανταγωνισμός αποτελούν τους θεμέλιους λίθους για τη λειτουργία του. Στην πραγματικότητα η Ευρωπαϊκή Κεντρική

Τράπεζα μέσω της σταθερότητας των τιμών μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη λειτουργία του μηχανισμού των τιμών της αγοράς, το οποίο αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό χαρακτηριστικό για τη σωστή λειτουργία της αγοράς και που συντελεί στη σωστή κατανομή των πόρων.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει ο στόχος της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών που θέτει η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν είναι κάτι άγνωστο για τους οικονομολόγους εδώ και πολλά χρόνια. Στην πραγματικότητα η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" προβλέπει κάτι το οποίο αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη σωστή και αποτελεσματική λειτουργία μιας οικονομίας και το οποίο ήταν επιτακτική ανάγκη να νομοθετηθεί και επίσημα στα πλαίσια του Ευρωσυστήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί η σταθερότητα των τιμών προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα ακόμα και στις καθημερινές οικονομικές δραστηριότητες.

Πρώτα από όλα, η σταθερότητα των τιμών διευκολύνει τους ανθρώπους να αναγνωρίζουν άμεσα τις αλλαγές που συντελούνται στα προϊόντα και στις υπηρεσίες αφού οι αλλαγές αυτές δεν είναι μέρος των συνεχών αυξομειώσεων του γενικού επιπέδου των τιμών. Αυτό δίνει το πλεονέκτημα τόσο στους καταναλωτές όσο και στις επιχειρήσεις να έχουν καλύτερη εικόνα της αγοράς και να μπορούν έτσι να λάβουν καλύτερα αποφάσεις που αφορούν την κατανάλωση ή την επένδυση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η αγορά να μπορεί να κάνει ανακατανομή των πόρων πιο αποτελεσματικά, το οποίο με τη σειρά του βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των νοικοκυριών.

Επιπλέον αν οι καταθέτες είναι σίγουροι ότι οι τιμές θα παραμείνουν σταθερές στο μέλλον δεν θα απαιτήσουν το "inflation risk premium" έτσι ώστε να αποζημιωθούν από το ρίσκο να κρατήσουν κάποια αποταμιευτικά κεφάλαια μακροχρόνια. Μειώνοντας αυτό το ρίσκο μέσω

μιας αξιόπιστης νομισματικής πολιτικής, η τελευταία συνεισφέρει ταυτόχρονα άμεσα στην αποτελεσματικότητα με την οποία γίνεται η ανακατανομή πόρων στις αγορές κεφαλαίου και έτσι αυξάνονται οι πιθανότητες και τα κίνητρα για επενδύσεις, οι οποίες βοηθούν στην οικονομική άνθιση μιας χώρας .

Τρίτον, η σταθερότητα των τιμών μειώνει δραστικά τις πιθανότητες οι επιχειρήσεις και οι πολίτες να μετακινήσουν πόρους από παραγωγικές δραστηριότητες έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τον πληθωρισμό. Σε μια χώρα με υψηλό ρυθμό πληθωρισμού υπάρχει η τάση για αγορά και αποθήκευση προϊόντων τα οποία μπορούν να διατηρήσουν την αξία τους έστω και κάτω από αυτές τις συνθήκες σε σχέση με το χρήμα το οποίο όσο αυξάνεται ο πληθωρισμός τόσο μειώνεται η αξία τους. Η αποθήκευση όμως προϊόντων δεν αποτελεί σωστή επενδυτική απόφαση και έτσι εμποδίζεται η οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα ο πληθωρισμός λειτουργεί ως φόρος για τα χρηματικά αποθέματα, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των απαιτήσεων των νοικοκυριών για μετρητά δημιουργώντας αυξημένα πρακτικά έξοδα καθώς τα νοικοκυριά προσπαθούν να μην αποταμιεύουν μετρητά.

Τέλος, η σταθερότητα των τιμών εμποδίζει τη δημιουργία άνισης ανακατανομής πλούτου και εισοδήματος η οποία ενθαρρύνεται σε οικονομικές καταστάσεις που υπάρχει πληθωρισμός ή αποπληθωρισμός, όπου η τάση των τιμών αλλάζει απρόβλεπτα. Στην πραγματικότητα οι πιο αδύναμες οικονομικά μονάδες είναι αυτές που πλήττονται από μια τέτοια κατάσταση καθώς δεν έχουν τον τρόπο να προστατευθούν. Οι αυξημένοι ρυθμοί πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού μπορούν πολύ εύκολα να οδηγήσουν ακόμα και σε κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις.

Σίγουρα υπάρχουν πολλά ακόμα πλεονεκτήματα που αποφέρει η σταθερότητα των τιμών σε μια κοινωνία. Αυτό όμως που πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι η σταθερότητα των τιμών συμβάλλει στην

επίτευξη γενικότερων οικονομικών στόχων όπως υψηλότερο βιοτικό επίπεδο, υψηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας και φυσικά αύξηση των θέσεων εργασίας. Συμπεραίνουμε λοιπόν από τα παραπάνω ότι όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να διατηρήσει ένα σταθερό επίπεδο τιμών, μπορεί να συμβάλλει ακούσια και στη στήριξη των γενικότερων οικονομικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κάτι το οποίο ζητάει και η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" .

Η σταθερότητα των τιμών είναι ένας στόχος τον οποίο άμεσα ή έμμεσα έχουν πολλές μεγάλες Κεντρικές Τράπεζες παγκοσμίως. Το Ομοσπονδιακό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής έχει τριπλό στόχο ο οποίος είναι: α) σταθερότητα των τιμών, β) μέγιστη απασχόληση και γ) μέτρια μακροπρόθεσμα επιτόκια ενώ η Τράπεζα της Αγγλίας πλησιάζει το στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Τράπεζα της Αγγλίας οφείλει να διαφυλάσσει τη σταθερότητα των τιμών και υπό τον όρο της σταθερότητας των τιμών, να συμβάλλει στη στήριξη της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των στόχων της για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Το Ομοσπονδιακό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχουν το δικαίωμα και την ελευθερία να προσδιορίσουν ποσοτικά τους στόχους τους ενώ στην Αγγλία ο Υπουργός Οικονομικών έχει το καθήκον να ορίζει το στόχο του πληθωρισμού για τη νομισματική πολιτική της Τράπεζας της Αγγλίας.

Ο στόχος της σταθερότητας των τιμών για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκτός από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και την ψήφιση των αντίστοιχων νόμων από τα κράτη-μέλη για τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζές επιβεβαιώνεται με έναν ακόμα σημαντικό τρόπο. "Το σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης" στο άρθρο 29

παράγραφος 2 αναφέρει "ο κύριος στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, υποστηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης".

Όπως βλέπουμε και στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα αναφέρεται ακέραιος ο στόχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας όπως και στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" γεγονός που δηλώνει τη διαχρονικότητα της αξίας της σταθερότητας των τιμών όχι μόνο για τους οικονομικούς κύκλους αλλά για ολόκληρο το κοινωνικό και πολιτικό σύστημα.

2.4. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της "Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" τα βασικότερα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι :

1. Να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας.
2. Να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 της "Συνθήκη του Μάαστριχτ".
3. Να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα των κρατών-μελών.
4. Να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

Επιπλέον σύμφωνα με το ίδιο άρθρο αλλά στην παράγραφο 5 της "Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών συμβάλλει εκ μέρους των αρμόδιων αρχών στην ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική

εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος".

Χρησιμοποιώντας και πάλι ως βάση για την ανάλυσή μας τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και το "Πρωτόκολλο για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" συμπεραίνουμε ότι έχουν ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τέσσερα βασικά καθήκοντα και ένα επιπλέον όπου το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών συμβάλλει επικουρικά.

Στο πλαίσιο όμως της εκπλήρωσης των καθηκόντων του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, έχουν δοθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κάποιες αρμοδιότητες για τις οποίες χρειάζεται και η βοήθεια των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Συγκεκριμένα:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 4 της "Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ζητείται:

i) για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

ii) από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της, εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42.

iii) να διατυπώνει γνώμες προς τα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς ή εθνικές αρχές για θέματα του πεδίου των αρμοδιοτήτων της.

2. "Προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με τη βοήθεια των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, συλλέγει τις αναγκαίες στατιστικές πληροφορίες είτε από τις αρμόδιες αρχές είτε απευθείας από

οικονομικούς παράγοντες. Για το σκοπό αυτό, συνεργάζεται με τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών ή τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς".

3. "Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών".

4. "Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Κοινότητα. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα".

Πριν προχωρήσουμε σε οποιαδήποτε ανάλυση των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα πρέπει και πάλι να επισημάνουμε ότι από τη στιγμή που κάποια κράτη-μέλη δεν συμμετέχουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση οι όροι Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών θα πρέπει να ερμηνεύονται ως Ευρωσύστημα και "Ζώνη του ευρώ" αντίστοιχα.

Η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στην "Ευρωζώνη", δηλαδή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στηρίζεται κυρίως στο γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης των τραπεζογραμματίων. Η κοπή και η κυκλοφορία των νομισμάτων στα πλαίσια της Ευρωζώνης ελέγχεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καθώς επίσης και η ποσότητα των νομισμάτων που θα εκδοθούν από τα κράτη-μέλη.

Έχοντας ως δεδομένο το γεγονός της εξάρτησης του τραπεζικού συστήματος από την κυκλοφορία του χρήματος, το "Ευρωσύστημα" έχει τη δυνατότητα να ασκεί μεγάλη επίδραση στις συνθήκες της αγοράς

χρήματος καθώς επίσης και στα επιτόκια. Όπως βλέπουμε εδώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συνδυάζοντας ένα από τα βασικά της καθήκοντα, που είναι η άσκηση και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, και μία από τις αρμοδιότητές της, που είναι η έκδοση τραπεζογραμματίων και κερμάτων, μπορεί να επηρεάζει τις αγορές χρήματος .

Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος, στο πλαίσιο της εφαρμογής της ενιαίας συναλλαγματικής πολιτικής αποτελεί σημαντική λειτουργία για τη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Έχοντας "η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" αυτό το καθήκον επιφορτισμένο στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όχι μόνο αυξάνει τις λειτουργικές ικανότητες των Κεντρικών Τραπεζών αλλά κυρίως επιβεβαιώνει ότι η συναλλαγματική πολιτική συντελεί και αυτή στην επίτευξη των στόχων της νομισματικής πολιτικής. Οι πράξεις συναλλαγματικής πολιτικής επηρεάζουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τη ρευστότητα των αγορών τα οποία είναι μεταβλητές που σχετίζονται με τη νομισματική πολιτική.

Η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών-μελών της "Ευρωζώνης" συνδέεται άμεσα με τις πράξεις συναλλαγματικής πολιτικής. Αν λάβουμε υπόψη μας και το άρθρο 31 του "Πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα" συμπεραίνουμε ότι όλες οι πράξεις σε συναλλαγματικά διαθέσιμα που κατέχουν οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες καθώς και οι συναλλαγές των κρατών-μελών που διενεργούνται με τα τρέχοντα ταμειακά διαθέσιμα σε συνάλλαγμα, αν υπερβαίνουν ένα όριο, υπόκεινται στην έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέπεια με τη νομισματική πολιτική και την πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών της "Ευρωζώνης". Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των

συστημάτων πληρωμών σχετίζεται όχι μόνο με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής αλλά με ολόκληρη την οικονομία.

Για να είναι σε θέση η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να εκτελεί αποτελεσματικά τα παραπάνω καθήκοντα το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα" εκχωρεί τόσο στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσο και στις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες επιπλέον διαδικαστικές και λειτουργικές αρμοδιότητες, οι οποίες αναλύονται στο κεφάλαιο IV του "Πρωτοκόλλου για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα" από το άρθρο 17 έως 24. Συνοπτικά, λοιπόν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες για να μπορούν να πραγματοποιούν τις εργασίες τους έχουν τη δυνατότητα να ανοίγουν λογαριασμούς υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων, δημόσιων οργανισμών και άλλων φορέων της αγοράς και να δέχονται περιουσιακά στοιχεία περιλαμβανόμενων τίτλων υπό μορφή λογιστικής εγγραφής με σκοπό την ασφάλειά τους.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες μπορούν να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές, να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς με σκοπό την επίτευξη των στόχων τους. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι αυτή που καθορίζει τις γενικές αρχές για πράξεις ανοιχτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται είτε από την ίδια είτε από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Καταστατικού, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη-μέλη να διατηρούν ελάχιστα αποθεματικά σε λογαριασμούς τους στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες πάντα βέβαια μέσα στα πλαίσια των στόχων της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Όσα πιστωτικά ιδρύματα δεν συμμορφώνονται με τις αποφάσεις αυτές διατρέχουν τον κίνδυνο να τους επιβληθούν επιτόκια ποινής ή άλλες κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Στα πλαίσια του νομισματικού ελέγχου το Διοικητικό Συμβούλιο της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορεί να αποφασίσει με πλειοψηφία 2/3 (δυο τρίτων) των ψήφων και άλλων λειτουργικών μεθόδων νομισματικού ελέγχου, όπως επίσης και αν οι οποιεσδήποτε κυρώσεις επιβληθούν και σε τρίτους.

Επιπλέον για να προστατευθεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η ενιαία νομισματική πολιτική και η ανεξαρτησία της, απαγορεύεται η υπερανάληψη ή οποιουδήποτε άλλου είδους διευκόλυνση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών προς τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς ενώ ταυτόχρονα απαγορεύεται να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες από τους οργανισμούς αυτούς. Από τις διατάξεις του συγκεκριμένου άρθρου εξαιρούνται φυσικά τα πιστωτικά ιδρύματα του δημοσίου τα οποία όμως έχουν την ίδια μεταχείριση με αυτά του ιδιωτικού τομέα. Παράλληλα προβλέπεται ότι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορούν να συμμετέχουν στην εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών τόσο εντός όσο και εκτός Κοινότητας όσο και με άλλες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες έχουν δικαίωμα να συνάπτουν σχέσεις με Κεντρικές Τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και όπου υπάρχει λόγος και με διεθνείς οργανισμούς. Παράλληλα μπορούν να διεξάγουν παντός τύπου τραπεζικές συναλλαγές ακόμα και με τρίτες χώρες. Τέλος, για την

καλύτερη δυνατή εκπλήρωση των καθηκόντων τους η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να διενεργούν πράξεις για διοικητικούς σκοπούς ή για το προσωπικό τους.

Συνοψίζοντας θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το "Καταστατικό" έχει προβλέψει τέσσερα βασικά καθήκοντα και ένα επικουρικό όπου για τη σωστή εκπλήρωσή τους έχουν προβλεφθεί και οι απαραίτητες αρμοδιότητες τόσο λειτουργικές όσο και οργανωτικές. Στο σημείο αυτό πρέπει να παρατηρήσουμε ότι το επικουρικό καθήκον της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που είναι η εποπτεία των χρηματαγορών και των κεφαλαιαγορών, είναι ίσως ένα από τα λίγα σημεία που το "Πρωτόκολλο" και η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" έχουν κάνει μια σημαντική παράλειψη. Η εποπτεία των χρηματαγορών, των κεφαλαιαγορών και γενικά των πιστωτικών ιδρυμάτων τείνει να γίνει ένα μείζον θέμα τόσο στο επίπεδο της "Ευρωζώνης" όσο και για κάθε κράτος-μέλος του "Ευρωσυστήματος" ξεχωριστά.

Η κατάσταση παραμένει τόσο συγκεχυμένη στην προληπτική εποπτεία όπου πάνω από 10 διαφορετικοί οργανισμοί ασκούν αυτό το καθήκον σε επίπεδο "Ευρωζώνης". Έτσι προκύπτει η ανάγκη να αποσαφηνιστεί το συγκεκριμένο πλαίσιο και για αυτό κάποιοι οικονομολόγοι πιστεύουν ότι η προληπτική εποπτεία έπρεπε να αποτελεί βασικό και όχι επικουρικό καθήκον της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Παράλληλα υπάρχουν άλλοι οικονομικοί κύκλοι που πιστεύουν ότι πράγματι το πλαίσιο για την προληπτική εποπτεία πρέπει να γίνει πιο ξεκάθαρο χωρίς όμως απαραίτητα αυτό το καθήκον να ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΌΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" αναφέρεται στην γενική αρχή του άρθρου 8 του "Πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας". Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα της έρευνας το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες δεν διαθέτει νομική προσωπικότητα και συνεπώς ούτε και δικά του όργανα διοίκησης. Στην πραγματικότητα το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διοικείται από τα διοικητικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τα οποία είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, το Γενικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή.

Η νομική προσωπικότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εκχωρείται μέσα από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" όπου αναφέρεται ότι "η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει νομική προσωπικότητα και έχει σε κάθε κράτος-μέλος την ευρύτερη νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το δίκαιο του κράτους-μέλους". Επιπλέον αναφέρεται ότι "η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διασφαλίζει ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών

Τραπεζών εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες είτε μέσω των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών". Με αυτή τη φράση επισημαίνεται ότι τα

διοικητικά όργανα, ανάμεσα στις υπόλοιπες αρμοδιότητες, οφείλουν να λαμβάνουν τις αποφάσεις εκείνες που θα δίνουν τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να επιτυγχάνει τους στόχους της .

3.2 ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το βασικό όργανο λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και αποτελείται από τα έξι (6) μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους Διοικητές όλων των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή λοιπόν το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από 18 μέλη καθώς οι Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών που συμμετέχουν είναι 12. Η συμμετοχή και το δικαίωμα ψήφου στο Διοικητικό Συμβούλιο είναι προσωπικό και δεν μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτο πρόσωπο.

Κατά παρέκκλιση αυτού του κανόνα ορίζεται ότι τα μέλη μπορούν να ψηφίζουν και μέσω τηλεδιάσκεψης. Επιπλέον, προβλέπεται επίσης ότι σε περίπτωση που ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου δεν μπορεί να ψηφίσει για ένα μακρό χρονικό διάστημα έχει τη δυνατότητα να ορίσει αναπληρωτή για να τον αντικαθιστά ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Η τελευταία αυτή περίπτωση έχει βρει αρκετές φορές εφαρμογή τόσο σε περίπτωση ασθένειας Διοικητών οι οποίοι δεν μπορούσαν για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα να συμμετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο ή σε περιπτώσεις που η θητεία κάποιου Διοικητή δεν ανανεώθηκε και αυτός αποχώρησε πριν αναλάβει τα καθήκοντά του ο αντικαταστάτης του .

Τα έξι (6) μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής συμμετέχουν στις αποφάσεις που λαμβάνει το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής

Κεντρικής Τράπεζας με τα ίδια δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις που έχουν και οι Διοικητές των 12 Εθνικών

Κεντρικών Τραπεζών δείχνοντας έτσι και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως οργανισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Επιπλέον με τη συμμετοχή των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποδεικνύεται έμπρακτα ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο συμπεριλαμβάνουν την άποψη των ειδικών για την εφαρμογή των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Επίσης σύμφωνα με τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" ο πρόεδρος του ECOFIN και ένα μέλος της Κομισιόν έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου. Το ECOFIN και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχουν προχωρήσει σε μια ανεπίσημη συμφωνία, όπου ο πρόεδρος της Ευρωζώνης θα έχει τις αρμοδιότητες του προέδρου του ECOFIN έτσι ώστε να αποφεύγεται η συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενός υπουργού που δεν προέρχεται από κράτος-μέλος της "Ευρωζώνης", ο οποίος μπορεί να βρίσκεται στην προεδρία του ECOFIN.

Επιπλέον, όλοι οι Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών μπορούν να συνοδεύονται από ένα ακόμα άτομο, που προέρχεται από την Κεντρική τους Τράπεζα, στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου αρκεί βέβαια το άτομο αυτό να συμμετέχει στα όργανα λήψης αποφάσεων της Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας από την οποία προέρχεται.

Τα καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αναφέρονται στο άρθρο 12 του "Πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας". Σε γενικές γραμμές τα καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τα εξής:

1. Καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

2. Διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ. Το καθήκον αυτό περιλαμβάνει τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους της νομισματικής πολιτικής, τα βασικά επιτόκια, την προσφορά διαθέσιμων στο

Ευρωσύστημα καθώς επίσης και τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή των αποφάσεων αυτών.

Εκτός από τα βασικά καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας υπάρχουν κάποιες επιπλέον αρμοδιότητες που έχει αναλάβει να εκπληρώσει :

1. Διαμορφώνει τις κατευθυντήριες γραμμές για όλες τις υπόλοιπες δραστηριότητες των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

2. Υιοθετεί και εφαρμόζει τους κανόνες που δημιουργεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι οποίοι απορρέουν από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ".

3. Εξουσιοδοτεί για την έκδοση τραπεζογραμματίων του ευρώ καθώς επίσης και την ποσότητα των ευρώ-νομισμάτων στην ευρωζώνη.

4. Δημιουργεί τους κανόνες για τις λογιστικές και οικονομικές αναφορές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών.

5. Εισάγει την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και εκπληρώνει τις συμβουλευτικές υποχρεώσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπως επίσης αποφασίζει για τη διεθνή εκπροσώπηση του Ευρωσυστήματος.

6. Υιοθετεί τις ετήσιες αναφορές και τα αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

7. Καθορίζει με τις αποφάσεις του την εσωτερική οργάνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των οργάνων λήψεως αποφάσεων αυτής.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι το ανώτατο όργανο διοίκησής της. Η δύναμη απορρέει από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και το "Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" και του δίνει τη δυνατότητα να αποφασίσει για τα πιο σημαντικά και στρατηγικής σημασίας θέματα του Ευρωσυστήματος. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει δυο φορές το μήνα στο κτίριο Eurotower στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας.

Στη πρώτη συνεδρίαση του μήνα το Διοικητικό Συμβούλιο αξιολογεί τις νομισματικές και οικονομικές εξελίξεις και λαμβάνει τη μηνιαία απόφασή του για τη νομισματική πολιτική. Στη δεύτερη συνεδρίαση του μήνα το Διοικητικό Συμβούλιο συζητά θέματα που αφορούν άλλα καθήκοντα και αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωσυστήματος. Συνολικά το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να συνεδριάζει τουλάχιστον δέκα (10) φορές το χρόνο. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων δεν δημοσιεύονται αλλά η απόφαση για τη νομισματική πολιτική ανακοινώνεται στη διάρκεια της συνέντευξης τύπου η οποία πραγματοποιείται αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση του μήνα. Ο πρόεδρος, ο οποίος επικουρείται από τον αντιπρόεδρο, προεδρεύει της συνέντευξης τύπου .

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει ως σώμα με βάση την αρχή "ένα άτομο, μία ψήφος" που σημαίνει ότι εκτός από συγκεκριμένες αποφάσεις που χρειάζεται ειδική πλειοψηφία, οι ψήφοι δεν είναι σταθμισμένες.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η ψήφος του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της μεγαλύτερης χώρας της Ευρωζώνης έχει την ίδια βαρύτητα στην ψηφοφορία με αυτή του Διοικητή που προέρχεται από τη μικρότερη χώρα. Η αρχή αυτή αντιπροσωπεύει ότι όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν αντιπροσωπεύουν τις χώρες τους ή τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες από όπου προέρχονται αλλά λειτουργούν με βάση το ενδιαφέρον τους για όλη την Ευρωζώνη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των Διοικητών που συμμετέχουν. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου. Με αυτόν τον τρόπο επιβεβαιώνεται ότι οι ψηφοφορίες και οι αποφάσεις δεν μπορούν να σταματήσουν από μια πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να λειτουργεί και να αποφασίζει κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες οποιαδήποτε στιγμή.

Ειδική πλειοψηφία των δυο-τρίτων (2/3) των ψήφων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας χρειάζονται σε δυο περιπτώσεις:

1. Όταν το Διοικητικό Συμβούλιο ανακαλύπτει ότι κάποια Εθνική Κεντρική Τράπεζα πραγματοποιεί λειτουργίες οι οποίες δεν συμφωνούν με τους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος και

2. Όταν το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει για τη χρήση μεθόδων στον έλεγχο και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στο "Πρωτόκολλο για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας".

Όσο τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παραμένουν 18, θα έχουν όλοι δικαίωμα ψήφου. Όταν όμως στην Ευρωζώνη θα συμμετέχουν περισσότερα από 15 μέλη η κατάσταση θα διαφοροποιηθεί. Από την 1η

Μαΐου 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στη διεύρυνσή της με τη συμμετοχή 10 ακόμα κρατών-μελών, όποτε και τα δεδομένα για τα δικαιώματα ψήφου των Διοικητών που συμμετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας άλλαξαν.

Η διεύρυνση της Ευρωζώνης θα οδηγήσει σε ταυτόχρονη αύξηση του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σε μια διευρυμένη Ευρωζώνη και ανεξάρτητα από τον αριθμό των χωρών που θα υιοθετήσουν το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα, είναι αναγκαίο να διατηρηθεί η ικανότητα του Διοικητικού Συμβουλίου για έγκαιρη και αποτελεσματική λήψη αποφάσεων. Έτσι στις 21 Μαρτίου 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με σύνθεση των αρχηγών των κρατών-μελών προχώρησε στην τροποποίηση του άρθρου 10.2 του "Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" .

Για να καταστεί λοιπόν δυνατή η αποτελεσματικότητα του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στη λήψη αποφάσεων, αποφασίστηκε ότι ο αριθμός των Διοικητών με δικαίωμα ψήφου θα πρέπει να είναι μικρότερος από το συνολικό αριθμό των Διοικητών του Διοικητικού Συμβουλίου. Έτσι προτείνεται πλέον ένα σύστημα "εκ περιτροπής" άσκησης του δικαιώματος ψήφου των Διοικητών του Διοικητικού Συμβουλίου, όπου όμως κάθε φορά το δικαίωμα ψήφου δεν μπορούν να το έχουν περισσότεροι από δεκαπέντε (15). Ταυτόχρονα προσδιορίζεται ότι τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής θα διατηρήσουν νόμιμα το δικαίωμα ψήφου στο Διοικητικό Συμβούλιο .

Με το "εκ περιτροπής" σύστημα ψηφοφορίας αντανακλώνται πέντε βασικές αρχές για το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Πρώτα από όλα διατηρείται η αρχή "ένα μέλος, μία ψήφος" που αποτελεί τον πυρήνα για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων όλων των

μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Με τη διαδικασία της "εκ περιτροπής ψηφοφορίας" μπορεί πλέον η μόνιμη δυνατότητα ψήφου να μην υφίσταται για όλους τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών του Διοικητικού Συμβουλίου, όμως είναι ένας τρόπος ψηφοφορίας που διατηρεί την αρχή "ένα μέλος, μία ψήφος".

Επιπλέον, όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εξακολουθούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του σε προσωπική και ανεξάρτητη βάση είτε έχουν δικαίωμα ψήφου είτε όχι. Με αυτό το σύστημα ξεπερνιούνται ιδέες που είχαν υπάρξει όπως ότι ο Διοικητής μιας Κεντρικής Τράπεζας θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει μια ομάδα από χώρες. Σε αυτή την περίπτωση όλοι έχουν το δικαίωμα της συμμετοχής και της εκπροσώπησης σε όλα τα θέματα αλλά όχι το δικαίωμα της ψήφου.

Το σύστημα της "εκ περιτροπής" άσκησης δικαιώματος ψήφου χαρακτηρίζεται από σταθερότητα, η οποία προκύπτει από το γεγονός ότι με αυτό το σύστημα καθίσταται δυνατή η εξυπηρέτηση κάθε διεύρυνσης της ευρωζώνης ακόμα και αν ενταχθεί ο μέγιστος προβλεπόμενος σήμερα αριθμός κρατών-μελών. Αυτό το σημείο ή χαρακτηριστικό αποτελεί ιδιαίτερο πλεονέκτημα του συγκεκριμένου τρόπου ψηφοφορίας γιατί δεν χρειάζονται αλλαγές ή τροποποιήσεις αναλόγως με τον αριθμό των κρατών-μελών που τελικά θα ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ .

Η αντιπροσωπευτικότητα είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό του "εκ περιτροπής" συστήματος ψηφοφορίας. Το εν λόγω σύστημα αποτρέπει τη δημιουργία καταστάσεων στις οποίες οι Διοικητές με δικαίωμα ψήφου προέρχονται από Εθνικές

Κεντρικές Τράπεζες κρατών-μελών, που θεωρούνται μη αντιπροσωπευτικές της οικονομίας της ζώνης του ευρώ. Αυτό σημαίνει πρακτικά ότι οι Διοικητές που προέρχονται από μικρότερες οικονομικά χώρες δεν θα έχουν τη δυνατότητα ψηφοφορίας με την ίδια συχνότητα, με τους Διοικητές που προέρχονται από Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες που

αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερα οικονομικά κράτη- μέλη .Τέλος το νέο αυτό σύστημα ψηφοφορίας του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας χαρακτηρίζεται από απόλυτη διαφάνεια καθώς όλοι γνωρίζουν πότε ο κάθε Διοικητής έχει δικαίωμα ψήφου και όχι η επιλογή να γίνεται με βάση το θέμα που έρχεται προς ψήφιση.

Με το νέο σύστημα ψηφοφορίας, από τη στιγμή που ο αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου υπερβαίνει τα 21, κάθε μέλος της εκτελεστικής επιτροπής έχει μία ψήφο, ενώ ο αριθμός των Διοικητών με δικαίωμα ψήφου υπερβαίνει τα 15. Συγκεκριμένα:

α) Από τη στιγμή που ο αριθμός των μελών θα υπερβεί τους 15 Διοικητές και έως ότου ανέλθει τους 22, αυτοί θα χωρίζονται σε 2 ομάδες. Το κριτήριο για την κατάταξη στις δυο αυτές ομάδες θα γίνεται με βάση το μερίδιο συμμετοχής του κράτους-μέλους της οικείας Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας στο συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε τιμές αγοράς και στη συγκεντρωτική αναλυτική λογιστική κατάσταση των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών-μελών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ. Στα μερίδια συμμετοχής στο συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε τιμές αγοράς και στη συνολική συγκεντρωτική λογιστική κατάσταση των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ισχύει στάθμιση 5/6 και 1/6 αντίστοιχα.

Η πρώτη ομάδα αποτελείται από πέντε Διοικητές και η δεύτερη ομάδα από τους υπόλοιπους Διοικητές. Η συχνότητα με την οποία οι Διοικητές της πρώτης ομάδας έχουν το δικαίωμα ψήφου δεν θα είναι μικρότερη από αυτή με την οποία θα ψηφίζουν οι διοικητές της δεύτερης ομάδας. Επίσης, στην πρώτη ομάδα διατίθενται τέσσερα (4) δικαιώματα ψήφου και στη δεύτερη έντεκα (11).

β) Όταν ο αριθμός των Διοικητών θα φθάσει τους 22, αυτοί θα κατανέμονται σε τρεις ομάδες πλέον, με βάση τα παραπάνω κριτήρια και

πάλι. Τώρα πλέον στην πρώτη ομάδα, η οποία αποτελείται από πέντε (5) Διοικητές πάλι τα δικαιώματα ψήφου θα είναι τέσσερα (4), ενώ η δεύτερη ομάδα θα αποτελείται από το ήμισυ του συνολικού αριθμού των Διοικητών στρογγυλοποιημένο προς τα πάνω στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό, και θα έχει οκτώ (8) δικαιώματα ψήφου. Η τρίτη ομάδα θα αποτελείται από τους υπόλοιπους Διοικητές και διατίθενται τρία (3) δικαιώματα ψήφου .

Εκτός της κάθε ομάδας οι Διοικητές έχουν δικαίωμα ψήφου για ίσο χρονικό διάστημα, ενώ και πάλι ισχύει ότι και με το παλαιότερο σύστημα ψηφοφορίας όπου το δικαίωμα ψήφου ασκείται αυτοπροσώπως. Επίσης έχει γίνει πρόβλεψη τόσο για τη δυνατότητα ψηφοφορίας μέσω τηλε-σύσκεψης όσο και για την πιθανότητα ορισμού αναπληρωτή εφόσον το κύριο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου επί μακρό χρονικό διάστημα δεν μπορεί να συμμετέχει στις συνεδριάσεις. Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί ότι για να μπορέσει το Διοικητικό Συμβούλιο να προχωρήσει σε διαδικασία ψηφοφορίας θα πρέπει να υπάρχει απαρτία δυο τρίτων (2/3). Αν δεν υπάρχει απαρτία, ο Πρόεδρος μπορεί να συγκαλέσει έκτακτη συνεδρίαση στην οποία οι αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται χωρίς απαρτία .

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι το νέο σύστημα ψηφοφορίας είναι αρκετά περίπλοκο, που προκύπτει από το γεγονός ότι καλύπτει κάποιες βασικές αρχές οι οποίες είναι απαραίτητες για τα δεδομένα συνολικά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Από την άλλη, διαπιστώνεται ότι το νέο σύστημα ψηφοφορίας είναι παρόμοιο με αυτό που χρησιμοποιεί η Federal Open Market Committee στην

Αμερική, όπου οι Διοικητές των Federal Reserve Banks τοποθετούνται σε ομάδες και ασκούν το δικαίωμα της ψήφου με διαφορετική συχνότητα.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων και οφείλει από τη στιγμή που είναι υπεύθυνο για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής, να εκσυγχρονίζεται και να αντιδρά άμεσα έτσι ώστε να μπορεί να διατηρεί την αποτελεσματικότητά του. Αυτό φαίνεται να προσπαθεί να το πετύχει με το νέο τρόπο ψηφοφορίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο όμως θα διαφανεί στο άμεσο μέλλον όταν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα ξεπεράσουν τα 18.

3.3 Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελεί το δεύτερο όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αποτελείται από έξι (6) μέλη, τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα (4) άλλα μέλη που διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών-μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των χωρών-μελών της Ευρωζώνης. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής επιλέγονται μεταξύ ατόμων με αναγνωρισμένο κύρος αλλά και ιδιαίτερη επαγγελματική εμπειρία σε νομισματικά και τραπεζικά θέματα., ενώ η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη .

Ένα μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορεί να χάσει τη θέση του, όταν αυτό πλέον δεν θα πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει κάποιο βαρύ παράπτωμα. Σε αυτή την περίπτωση το Δικαστήριο μπορεί από αίτηση του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Εκτελεστικής Επιτροπής να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του. Κάθε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής οφείλει να παρίστανται αυτοπροσώπως στις συνεδριάσεις και διαθέτει το δικαίωμα μιας ψήφου. Σύμφωνα με τα όσα ισχύουν ως

σήμερα η Εκτελεστική Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποφασίζει με απλή πλειοψηφία, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετικά, ενώ σε περιπτώσεις ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Για να μπορέσει η Εκτελεστική Επιτροπή να προχωρήσει σε ψηφοφορία θα πρέπει να υπάρχει απαρτία των δύο τρίτων (2/3) των μελών της. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει απαρτία, ο πρόεδρος έχει το δικαίωμα να συγκαλέσει έκτακτη συνεδρίαση στην οποία οι αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται και χωρίς την απαρτία των δυο τρίτων (2/3) των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Οι κύριες αρμοδιότητες για τις οποίες είναι υπεύθυνη η Εκτελεστική Επιτροπή είναι οι εξής:

1. Να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

2. Να δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής

3. Να εκτελεί τις καθημερινές εργασίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

4. Να ασκεί ορισμένες αρμοδιότητες που της εκχωρεί το Διοικητικό Συμβούλιο, συμπεριλαμβανόμενων ορισμένων κανονιστικών αρμοδιοτήτων και

5. Να προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στα πλαίσια της Ευρωζώνης είναι ένα βασικό καθήκον το οποίο έχει ανατεθεί στην Εκτελεστική Επιτροπή από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ". Αυτό δεν συνεπάγεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο ασχολείται μόνο με τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής. Εδώ έρχεται συμπληρωματικά και η υποχρέωση

της Εκτελεστικής Επιτροπής να καθοδηγεί αποτελεσματικά τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες έτσι ώστε να εφαρμόζεται σωστά και αποτελεσματικά η νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Με αυτό αποδεικνύεται ότι η Εκτελεστική Επιτροπή είναι το βασικό εκτελεστικό όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Με τη σωστή καθοδήγηση των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, η Εκτελεστική Επιτροπή δίνει τη δυνατότητα στο Ευρωσύστημα να έχει μια πολύ καλή εικόνα της αγοράς χρήματος και κεφαλαίου και έτσι να μπορεί να αντιδρά αποτελεσματικά ακόμα και σε καταστάσεις κινδύνου .

Οι καθημερινές εργασίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τις οποίες έχει αναλάβει η Εκτελεστική Επιτροπή αναφέρονται κυρίως στην εσωτερική οργάνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αυτό σημαίνει ότι η Εκτελεστική Επιτροπή διαμορφώνει τους κανόνες για την επιλογή, την πρόσληψη και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας .

Οι αρμοδιότητες που έχει εκχωρήσει το Διοικητικό Συμβούλιο στην Εκτελεστική Επιτροπή αναφέρονται κυρίως στην υιοθέτηση και έκδοση των μηνιαίων εκθέσεων, την εβδομαδιαία ενοποιημένη λογιστική κατάσταση καθώς επίσης των ισολογισμών που αποτελούν καταστατικές υποχρεώσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επιπλέον η Εκτελεστική Επιτροπή έχει αναλάβει τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενώ τέλος η Εκτελεστική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την επιβολή ποινών σε τρίτα μέρη που δεν συμμορφώνονται με τις υποδείξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας .

Όσον αφορά την προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου η Εκτελεστική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία της ατζέντας των συνεδριάσεων, την προετοιμασία των

απαραίτητων εγγράφων για τα θέματα που θα συζητηθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς επίσης και την υποβολή προτάσεων για τις αποφάσεις που θα παρθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Τέλος θα πρέπει να θυμίσουμε ότι τα έξι (6) μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής συμμετέχουν ενεργά στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η ενεργή συμμετοχή μεταφράζεται στο γεγονός ότι ακόμα και με το καινούργιο "εκ περιτροπής" σύστημα ψηφοφορίας, τα έξι (6) μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι τα μόνα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που έχουν μόνιμα το δικαίωμα ψήφου.

3.4 ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το Γενικό Συμβούλιο έχει συγκροτηθεί ως το τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αλλά και τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή και έπειτα από τη διεύρυνση που συντελέστηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από 27 μέλη τα οποία είναι: ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος, οι 12 Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών της Ζώνης του Ευρώ και οι 13 Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών εκτός της Ζώνης του Ευρώ.

Τα τέσσερα επιπλέον μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής εκτός δηλαδή από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο, έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου αλλά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου όπως συμβαίνει με τους υπόλοιπους 27. Όπως συμβαίνει με το Διοικητικό Συμβούλιο έτσι και στο Γενικό Συμβούλιο έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις συνεδριάσεις του ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού

Συμβουλίου και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής χωρίς όμως να έχουν δικαίωμα ψήφου .

Το Γενικό Συμβούλιο θεωρείται ένα μεταβατικό όργανο, το οποίο έχει αναλάβει την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, από τη στιγμή που υπάρχουν κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν υιοθετήσει ακόμα το ευρώ.

Ειδικότερα το Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει:

i. στις συμβουλευτικές λειτουργίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ii. στη συλλογή στατιστικών στοιχείων

iii. στην προετοιμασία των ετήσιων εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

iv. στη θέσπιση των κανόνων που είναι αναγκαίοι για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών.

v. στη λήψη των μέτρων που αφορούν τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός από εκείνα που έχουν ήδη καθοριστεί στην "Συνθήκη του Μάαστριχτ"

vi. στη θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τέλος

vii. στις απαραίτητες προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών-μελών με παρέκκλιση έναντι του ευρώ.

Όπως φαίνεται από τις αρμοδιότητες του το Γενικό Συμβούλιο αποτελεί τον επίσημο κρίκο επαφής μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών που δεν έχουν υιοθετήσει ακόμα το ενιαίο νόμισμα. Στην πραγματικότητα η ύπαρξη του Γενικού Συμβουλίου συντελεί αποτελεσματικά στο διαφορετικό επίπεδο ολοκλήρωσης και

εκπλήρωσης των κριτηρίων της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" από τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα ότι το Γενικό Συμβούλιο είναι το μόνο από τα όργανα λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας το οποίο δεν σχετίζεται με τη νομισματική πολιτική.

Τέλος, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη ούτε από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" ούτε στο "Καταστατικό για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" σχετικά με τον ελάχιστο αριθμό συνεδριάσεων που θα πρέπει να πραγματοποιεί το Γενικό Συμβούλιο ετησίως. Η πρακτική ως τώρα αποδεικνύει ότι το Γενικό Συμβούλιο συνεδριάζει περίπου κάθε τρεις μήνες στη Φρανκφούρτη. Από την άλλη το "Καταστατικό" προβλέπει ότι το Γενικό Συμβούλιο θα διαλυθεί όταν όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης των εργασιών του Γενικού Συμβουλίου καθώς εκτός από τις συντονιστικές και συμβουλευτικές λειτουργίες του έχει αναλάβει τη ευθύνη για μια πιθανή νέα διεύρυνση της ζώνης του ευρώ.

Συνοψίζοντας την παρουσίαση των οργάνων λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα πρέπει να τονίσουμε για μια ακόμα φορά ότι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ανεξάρτητα αν είναι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής ή Διοικητές Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών λαμβάνουν τις αποφάσεις τους ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες στη ζώνη του Ευρώ ως σύνολο και όχι σε σχέση με τις εξελίξεις σε ένα συγκεκριμένο κράτος.

Στο Ομοσπονδιακό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και στην Τράπεζα της Αγγλίας υφίσταται ατομική ευθύνη των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων, όπου το κάθε κράτος-μέλος μπορεί να δηλώσει τη διαφωνία του σε απόφαση που

λαμβάνεται κατά πλειοψηφία. Οι συγκεκριμένες τράπεζες δημοσιεύουν τις ψήφους των μελών των Διοικητικών Οργάνων με αποτέλεσμα έτσι να αξιολογούνται όλοι για την ατομική τους απόδοση από το κοινό είτε συμφωνούν είτε διαφωνούν με την απόφαση που εκδόθηκε.

Σε αυτές τις δυο χώρες τα μέλη μπορεί να κληθούν στο κοινοβούλιο όχι μόνο για να εξηγήσουν τις αποφάσεις της Κεντρικής Τράπεζας αλλά και τις προσωπικές τους απόψεις. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει αποφασίσει να μην δημοσιεύει τις ψήφους των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου γιατί αυτό είναι ασυμβίβαστο με τη θεσμική διάρθρωσή της, η οποία θα γίνει ακόμα πιο περίπλοκη μετά την είσοδο νέων κρατών-μελών και το νέο σύστημα ψηφοφορίας.

3.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η ίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αποτέλεσμα της οποίας αποτελεί το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι σίγουρα το πιο σημαντικό γεγονός στα πλαίσια της οικονομικής ζωής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον τελευταίο αιώνα, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί σίγουρα τον πιο δυνατό οργανισμό για την εκτέλεση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωζώνη. Η επιλογή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπως έχουμε δει στο συγκεκριμένο ρόλο, δεν είναι τυχαία. Το κύριο ζητούμενο όμως από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι η πορεία της σε αυτόν το δύσκολο ρόλο να μην είναι τυχαία αλλά αξιόπιστη.

"Η Συνθήκη για τη ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" καθώς και το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" προβλέπουν μέσα από τα άρθρα τους μια σειρά από παραγράφους που προστατεύουν και διευκολύνουν το

ρόλο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μέσα από την εμπειρία των Κεντρικών Τραπεζικών συστημάτων όπως αυτό της Αμερικής και της Γερμανίας αποδεικνύεται ότι υπάρχουν τέσσερα (4) βασικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διέπουν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: α) η ανεξαρτησία, β) η λογοδοσία, γ) η διαφάνεια και δ) η δημοκρατικότητα.

Έχοντας εξασφαλίσει τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αυτά τα τέσσερα χαρακτηριστικά τότε θα μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι αξιόπιστη ως προς την επίτευξη των στόχων της καθώς και ως προς την λειτουργία της.

3.6 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Το άρθρο 7 του "Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" προβλέπει ότι "κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ούτε οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των εν λόγω οργανισμών ζητά ή δέχεται υποδείξεις από κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους-μέλους ή από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους".

Η ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας για τη επιτυχημένη πορεία και λειτουργία

της Ευρωζώνης. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι "ο ακρογωνιαίος λίθος" για την ορθή εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής είναι η απόλυτη ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καθώς και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών της Ευρωζώνης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέλησε αυτή την ανεξαρτησία να την ενισχύσει νομικά έχοντας δημιουργήσει ένα ξεχωριστό άρθρο τόσο στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" όσο και στο "Καταστατικό για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα".

Επιπλέον, οι αρχηγοί των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανανέωσαν το ενδιαφέρον τους αλλά και τη θέλησή τους για ανεξαρτησία στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών μέσα από την ψήφιση του "Ευρωπαϊκού Συντάγματος" στις 20 Ιουνίου 2003 στη Θεσσαλονίκη. Στο άρθρο 29 προβλέπεται ότι: "Κατά την άσκηση των εξουσιών της και στα οικονομικά της, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ανεξάρτητη. Τα όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών δεσμεύονται να τηρούν αυτή την αρχή".

Η ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί συνέπεια του βασικού της στόχου που είναι η σταθερότητα των τιμών. Είναι πραγματικά απαραίτητο για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να μην επηρεάζεται από οποιονδήποτε παράγοντα ή για οποιονδήποτε λόγο που θα ήταν αντίθετος στην επίτευξη του βασικού της στόχου μέσα από μια ενιαία νομισματική πολιτική. Η ιστορία των ανεξάρτητων Κεντρικών Τραπεζών έχει δείξει ότι μια ανεξάρτητη Κεντρική Τράπεζα όχι μόνο είναι σε καλύτερη θέση για την επίτευξη του βασικού στόχου της σταθερότητας των τιμών αλλά επιπλέον θεωρείται ότι είναι πιο αξιόπιστη σε σχέση με μια Κεντρική Τράπεζα η οποία είναι εξαρτημένη από μια κυβέρνηση.

Κάθε κυβέρνηση έχει να εκπληρώσει πολλούς στόχους, οι οποίοι δεν είναι πάντοτε απόλυτα κατανοητοί ούτε στις οικονομικές αγορές ούτε και

στο απλό κοινό, χωρίς ταυτόχρονα ο στόχος της σταθερότητας των τιμών να αποτελεί προτεραιότητα.

Επιπλέον όλη αυτή η κατάσταση δημιουργεί μια σύγχυση στο κοινό ενώ ταυτόχρονα οι στόχοι της κυβέρνησης βρίσκονται σε αντίθεση πολλές φορές με τη σταθερότητα των τιμών.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν αποτελεί ένα αυτοτελές χαρακτηριστικό αλλά αναπόσπαστο κομμάτι της ενιαίας νομισματικής πολιτικής που έχει τελικό στόχο τη σταθερότητα των τιμών. Η ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα πρέπει να είναι σε πολλά επίπεδα:

- (α) καταστατική ανεξαρτησία
- (β) νομική ανεξαρτησία
- (γ) προσωπική ανεξαρτησία
- (δ) λειτουργική ανεξαρτησία
- (ε) οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία .

Καταστατική είναι η ανεξαρτησία που απορρέει μέσα από το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" όπου αναφέρεται ξεκάθαρα ότι είναι παράνομο να δεχθεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να ζητήσει οδηγίες και υποδείξεις είτε από οποιοδήποτε κοινοτικό είτε από κάποιον εθνικό οργανισμό. Το συγκεκριμένο άρθρο δεν απαγορεύει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να ανταλλάσει πληροφορίες που της είναι χρήσιμες με κοινοτικά ή εθνικά όργανα και οργανισμούς. Το άρθρο περί ανεξαρτησίας απευθύνεται στα κοινοτικά όργανα, κυβερνήσεις κρατών-μελών και άλλους οργανισμούς επισημαίνοντας ότι αναλαμβάνουν και αυτοί με τη σειρά τους την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες έχουν τη δική τους νομική προσωπικότητα, η οποία απορρέει από το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" και τους εθνικούς νόμους αντίστοιχα ενώ ταυτόχρονα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανεξαρτησία τους. Η νομική προσωπικότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας επισημαίνεται για μια ακόμα φορά στο νέο "Σύνταγμα της Ευρώπης" όπου αναφέρεται στο άρθρο 29, παράγραφος 3 ότι: "η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι όργανο με νομική προσωπικότητα". Η νομική ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενισχύεται από το δικαίωμα να προσέλθει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι κάποιο κοινοτικό όργανο ή κράτος-μέλος εμποδίζει την ανεξάρτητη λειτουργία της .

Το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" προστατεύει την προσωπική ανεξαρτησία των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, για να μπορεί έτσι να εξασφαλίζει άλλη μια πτυχή που μπορεί να επηρεάσει την ανεξαρτησία της. Ο τρόπος που χρησιμοποιείται για να εξασφαλιστεί αυτή η προσωπική ανεξαρτησία είναι μέσω μακράς και δεδομένης χρονικής διάρκειας συμβολαίων εργασίας. Συγκεκριμένα:

(α) Η θητεία των Διοικητών των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών είναι το λιγότερο πέντε χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης.

(β) Η θητεία των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι διάρκειας οκτώ (8) ετών χωρίς δικαίωμα ανανέωσης. Τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά για τα πρώτα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής καθώς ο πρώτος Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διορίστηκε για θητεία οκτώ (8) ετών και ο πρώτος Αντιπρόεδρος για τέσσερα (4) έτη, ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη για πέντε, έξι, επτά και οκτώ χρόνια

αντίστοιχα. Ο λόγος που συνέβη αυτό είναι για να υπάρξει μια ομαλή διαδοχή μετά την πρώτη θητεία της Εκτελεστικής Επιτροπής. Το 2007 όταν θα έχει τελειώσει η θητεία όλων των πρώτων μελών, όλα τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής θα διοριστούν για θητεία οκτώ (8) ετών .

(γ) Η θητεία ενός μέλους των οργάνων λήψης αποφάσεων μπορεί να λήξει πρόωρα μόνο στην περίπτωση ανικανότητας εκτέλεσης καθηκόντων ή σε περίπτωση που υποπέσει σε σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα. Σε αυτή την περίπτωση, του πειθαρχικού παραπτώματος, η Εκτελεστική Επιτροπή ή το Διοικητικό Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να προχωρήσει σε απαλλαγή από τα καθήκοντά του το συγκεκριμένο μέλος.

(δ) Ο Διοικητής μιας Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του μόνο όταν δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα. Η σχετική διαδικασία μπορεί να προσβληθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είτε από τον ενδιαφερόμενο Διοικητή είτε από το Διοικητικό Συμβούλιο σε περίπτωση που υπάρχει διαφωνία για την απόφαση αλλαγής του Διοικητή από τις τοπικές αρχές .

Η λειτουργική ανεξαρτησία αναφέρεται στη δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα και τις αρμοδιότητες, για τα οποία είναι εξουσιοδοτημένη να αποφασίζει αυτόνομα πώς και πότε θα τα χρησιμοποιήσει, για να φθάσει στην επίτευξη του τελικού της στόχου που είναι η σταθερότητα των τιμών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ως το μόνο κοινοτικό όργανο για την εκτέλεση και σχεδίαση της νομισματικής πολιτικής, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα σχετικά με την έκδοση των τραπεζογραμματίων του ευρώ.

Τα κράτη-μέλη χρειάζονται την άδεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σχετικά με την ποσότητα των νομισμάτων που θα εκδοθούν. Με αυτόν τον τρόπο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να ελέγχει

πλήρως την ποσότητα του χρήματος στα πλαίσια της Ευρωζώνης. Το ίδιο συμβαίνει και με τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα όπου η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ελέγχει πλήρως τις ενέργειες των κρατών-μελών σε ξένα νομίσματα. Με αυτόν τον τρόπο και η συναλλαγματική πολιτική χρησιμοποιείται για την επίτευξη του βασικού στόχου της σταθερότητα των τιμών .

Σύμφωνα με το άρθρο 101 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" το Ευρωσύστημα απαγορεύεται να δανείζει σε κοινοτικά όργανα ή δημόσιους φορείς. Η απαγόρευση αυτή ισχύει από την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και στην πραγματικότητα προφυλάσσει το Ευρωσύστημα από πιθανές πολιτικές παρεμβάσεις. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ελεύθερη να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει και τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση μιας αποτελεσματικής πολιτικής.

Η οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία δίνει τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να εκτελεί τα καθήκοντά της όπως απαιτείται για την επίτευξη του στόχου της. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι οικονομικά ανεξάρτητη γιατί πρώτα από όλα το κεφάλαιό της δεν προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αλλά έχει εγγραφεί και καταβληθεί από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες. Το μερίδιο συμμετοχής κάθε κράτους-μέλους στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και στον πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθορίζει το ποσό εγγραφής της κάθε Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαθέτει το δικό της προϋπολογισμό, ανεξάρτητο από αυτόν της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με αποτέλεσμα να διατηρεί την αυτονομία της σε σχέση με τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας.

Παράλληλα, το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" δίνει τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να προσδιορίσει

αυτόνομα τους όρους απασχόλησης του προσωπικού της καθώς επίσης και να το οργανώσει όπως χρειάζεται για να επιτύχει το βασικό της στόχο.

Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι τόσο η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" όσο και το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" αλλά και το "Σύνταγμα της Ευρώπης" έχουν δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Αυτό συμβαίνει με δυο τρόπους. Ο πρώτος είναι άμεσος και γίνεται μέσω ενός άρθρου, γνωστό ως άρθρο για την ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπου προβλέπεται η μη παρέμβαση οποιουδήποτε κοινοτικού ή δημόσιου φορέα στο έργο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών ενώ ο δεύτερος είναι έμμεσος και μέσα από διάφορα άρθρα, όπως αυτό για τη διάρκεια της θητείας των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων, διαμορφώνονται οι επιμέρους μορφές ανεξαρτησίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών.

3.7 ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Το άρθρο 108 της "Συνθήκης Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" διασφαλίζει ότι η εκτέλεση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής που στόχο έχει τη σταθερότητα των τιμών, θα πραγματοποιείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με ανεξάρτητο καταστατικό, νομικό, προσωπικό, λειτουργικό, οικονομικό, οργανωτικό και κυρίως πολιτικό τρόπο. Ταυτόχρονα, ο υψηλός και πολύπλευρος βαθμός ανεξαρτησίας που έχει δοθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει να ισοσταθμίζεται με λογοδοσία τόσο στο ευρύ κοινό της Ευρωζώνης όσο και στους δημοκρατικούς θεσμούς, όπως είναι το Ευρωπαϊκό

Κοινοβούλιο που αποτελείται από άμεσα εκλεγμένους αντιπροσώπους των πολιτών. Η λογοδοσία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το μοναδικό ευρωπαϊκό όργανο που αποτελείται από εκλεγμένους δημοκρατικά αντιπροσώπους, της δίνει αυτομάτως την έννοια της δημοκρατικής λογοδοσίας.

Η δημοκρατική λογοδοσία αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ασκώντας τα καθήκοντά της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, λαμβάνει καθημερινά αποφάσεις οι οποίες επηρεάζουν τη ζωή 300 εκατομμυρίων και πλέον πολιτών της Ευρώπης. Οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται σε ένα περιβάλλον απόλυτα ανεξάρτητο και φυσικά ανεπηρέαστο από κυβερνήσεις κρατών-μελών, κοινοτικά όργανα και κοινοτικούς φορείς γεγονός που θέτει σε αμφισβήτηση τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αρχικά απολαμβάνει "εσωτερική νομιμοποίηση", όπου ως θεσμικό κοινοτικό όργανο ιδρύθηκε με τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ", η οποία υπογράφηκε από τους αρχηγούς των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνέχεια ψηφίστηκε από τα εθνικά κοινοβούλια. Συνεπώς, τα κράτη-μέλη αποδεδειγμένα εκχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα το δικαίωμα άσκησης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και μάλιστα υπό καθεστώς ανεξαρτησίας.

Επιπλέον, τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης με μια ακόμα νομοθετική πράξη, όπως η ψήφιση από τους αρχηγούς των κρατών-μελών του "Ευρωπαϊκού

Συντάγματος" αναγνώρισαν και επικύρωσαν για μια ακόμα φορά τα δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Επιπλέον η διαδικασία διορισμού των μελών στα όργανα λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από

τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών είναι ένας ακόμα τρόπος που επικυρώνει την "εσωτερική νομιμοποίηση" της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας .

Παράλληλα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα μπορεί να απολαμβάνει και "εξωτερική νομιμοποίηση" όταν θα είναι πετυχημένη στην εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί. Οι αποφάσεις για τη νομισματική πολιτική έχουν πάντα ένα και συγκεκριμένο στόχο: τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Αν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να είναι αποτελεσματική στην επίτευξη αυτού του στόχου τότε το ευρωπαϊκό κοινό θα εμπιστευθεί την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία θα κατορθώνει μέσα από αυτή τη διαδικασία να απολαμβάνει πλήρη "εξωτερική νομιμοποίηση" .

Γενικά υπάρχει η αντίληψη στους κόλπους των οικονομολόγων ότι η ανεξαρτησία και η λογοδοσία είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Αυτό όμως που κάνει διαφορετική την κατάσταση για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το Ευρωσύστημα, το οποίο είναι εντελώς διαφορετικό από το πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν οι Κεντρικές Τράπεζες άλλων χωρών. Στην ευρωζώνη η ενιαία νομισματική πολιτική αναφέρεται και εφαρμόζεται σε 12 αυτόνομα κράτη-μέλη από μια κεντρική αρχή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Παράλληλα, τα κράτη-μέλη εξακολουθούν να διατηρούν την ευθύνη της δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία βασίζεται στους θεσμούς και στις αρχές του κάθε αυτόνομου κράτους-μέλους.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν είναι μια τυπική Κεντρική Τράπεζα όπως η Τράπεζα της Αγγλίας ή η Τράπεζα της Ιαπωνίας καθώς δεν υπάρχει ένα τυπικό κράτος όπως αντίστοιχα η Αγγλία ή η Ιαπωνία. Η ιδιόμορφη αυτή πολιτική κατάσταση επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό και τον τρόπο λογοδοσίας της Ευρωπαϊκής

Κεντρικής Τράπεζας. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει "κυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης" που θα αποτελεί την αντίστοιχη κυβέρνηση των κρατών-μελών αλλά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο πλέον, έτσι είναι φυσιολογικό, να διαφέρει και ο τρόπος με τον οποίο λογοδοτεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα .

Πριν προχωρήσουμε και δούμε τον τρόπο με τον οποίο λογοδοτεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει να αποσαφηνίσουμε τι σημαίνει ο όρος "λογοδοσία" καθώς επίσης και ποιος είναι υπόλογος, γιατί είναι υπόλογος, σε ποιόν είναι υπόλογος και με ποιόν τρόπο. Ο όρος λοιπόν λογοδοσία θα μπορούσε να πει κάποιος ότι σημαίνει την υποχρέωση της Κεντρικής Τράπεζας να αιτιολογεί και να εξηγεί τις αποφάσεις της σε ευρύ κοινό και ταυτόχρονα να είναι απόλυτα κατανοητή σε αυτό.

Όπως έχουμε ήδη αναλύσει τα κύρια όργανα λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή, όπου δυο συλλογικά όργανα στηρίζονται στην αρχή "ένα μέλος, μια ψήφος" με τον Πρόεδρο να είναι "πρώτος μεταξύ ίσων". Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι ένα συλλογικό και ενιαίο όργανο όπου τα μέλη του ανεξάρτητα από πού προέρχονται λαμβάνουν αποφάσεις ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν τη συγκεκριμένη στιγμή σε όλη την ευρωζώνη και όχι σε κάποια κράτη-μέλη μεμονωμένα, πάντα βέβαια με στόχο τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ.

Αυτό σημαίνει ότι όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν μια συγκεκριμένη λογική και στρατηγική, η οποία είναι συλλογική και αρμόζουσα στην εκπλήρωση των καθηκόντων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, γεγονός που φαίνεται από το ότι το κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου δεν έχει αναλάβει ένα συγκεκριμένο τομέα ευθύνης, για παράδειγμα την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στις μεσογειακές χώρες της Ευρωζώνης, αλλά για το σύνολο της Ευρωζώνης. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

λειτουργεί ως ένα σώμα όπου τα μέλη του είναι συλλογικά υπεύθυνα για τις αποφάσεις που λαμβάνονται .

Κάποιοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι θα έπρεπε να υφίστανται ατομική ευθύνη του κάθε μέλους που συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο. Με αυτόν τον τρόπο θα ήταν εμφανής η διαφωνία των μελών σε αποφάσεις που λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και έτσι θα μπορούσε τα κάθε μέλος να κρίνεται από το κοινό. Αυτό το σύστημα εφαρμόζεται στη Federal Reserve Bank των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και στην Τράπεζα της Αγγλίας, όπου οι διαφωνίες συγκεκριμένων μελών γίνονται γνωστές στο κοινό μέσω της δημοσιοποίησης των ψήφων των οργάνων λήψης αποφάσεων.

Σε αυτή την περίπτωση τα μέλη μπορεί να κληθούν να δώσουν εξηγήσεις για τις αποφάσεις τους στο κοινοβούλιο. Αυτό δεν μπορεί να συμβεί στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καθώς θα δημιουργηθεί ένα είδος ασυμβίβαστου εάν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα έπρεπε να λογοδοτούν ατομικά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όταν οι Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών διορίζονται από τις εθνικές τους κυβερνήσεις και όχι μόνο από κάποιο κοινοτικό όργανο.

Συνεπώς το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας λογοδοτεί συλλογικά για όλες τις αποφάσεις που λαμβάνει. Παράλληλα, ο Πρόεδρος και τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής αιτιολογούν και εξηγούν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τις συλλογικές αποφάσεις καθώς εκεί εκπροσωπούν το συλλογικό όργανο από το οποίο προέρχονται και όχι τον εαυτό τους ή την Εθνική Κεντρική Τράπεζα από την οποία προέρχονται.

Για να υπάρξει λογοδοσία, θα πρέπει ταυτόχρονα να υπάρχει και μια συγκεκριμένη εντολή προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την οποία και θα κληθεί να εκπληρώσει. Όπως έχουμε ήδη αναλύσει ο πρωταρχικός

στόχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη Ζώνη του Ευρώ. Έχοντας παράλληλα ένα ποσοτικό ορισμό της σταθερότητας των τιμών, δημιουργείται ένα σημείο αναφοράς για το οποίο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αξιολογείται και φυσικά λογοδοτεί.

Το πλαίσιο λογοδοσίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα πρέπει μάλιστα να είναι σαφώς πιο αυστηρό από τη στιγμή που έχει την ανεξαρτησία να επιλέγει τα μέσα και την στρατηγική που θεωρεί καταλληλότερα για την χάραξη και εκτέλεση της νομισματικής πολιτικής. Εκτός από τον πρωταρχικό στόχο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλει να στηρίζει και τις γενικότερες οικονομικές πολιτικές της Κοινότητας. Γεγονός που της δίνει τη δυνατότητα να υιοθετεί νομικές πράξεις στο βαθμό που χρειάζεται έτσι ώστε να ασκεί αποτελεσματικά και τα συμπληρωματικά καθήκοντά της .

Έχοντας αναλάβει τόσο αυξημένες αρμοδιότητες μια Κεντρική Τράπεζα έχει την υποχρέωση της δημοκρατικής λογοδοσίας όχι μόνο για τα βασικά της καθήκοντα αλλά και για τα επικουρικά ή συμπληρωματικά. Ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κάποιος ότι οι κανονιστικές αρμοδιότητες ανήκουν συνήθως σε ένα νομοθετικό σώμα και όχι σε μια Κεντρική Τράπεζα, τότε αντιλαμβάνεται κανείς το μέγεθος της λογοδοσίας που θα πρέπει να υφίστανται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Για το μόνο που δεν οφείλει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να λογοδοτεί είναι για πράξεις που διενεργούνται από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες και δεν ορίζονται από το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα".

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ένα όργανο που ιδρύθηκε με τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και λειτουργεί μέσα στα όρια των εξουσιών που της έχουν εκχωρηθεί. Η βασική της αποστολή είναι η διατήρηση της

αγοραστικής αξίας του ευρώ στα πλαίσια της ευρωζώνης, ενώ ταυτόχρονα οφείλει να συντελεί στην επίτευξη της γενικότερης οικονομικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό και μόνο την καθιστά υπόλογο στους πολίτες της Ευρωζώνης από τους οποίους αντλεί τη νομιμοποίησή της καταρχήν η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και κατά συνέπεια η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα από την πλευρά της για να μπορεί να αξιολογηθεί σωστά από όλα τα κράτη-μέλη και τους πολίτες της πραγματοποιεί τις δημοσιεύσεις της σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ενώ παράλληλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων πραγματοποιούν ομιλίες σε όλα τα κράτη-μέλη με σκοπό να εξηγήσουν και να αιτιολογήσουν τις αποφάσεις της στο ευρύ κοινό.

Επίσης ένας δεύτερος τρόπος δημοκρατικής λογοδοσίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι μέσω των επίσημα εκλεγμένων αντιπροσώπων των ευρωπαίων πολιτών. Έχει ανατεθεί λοιπόν επίσημα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο η κύρια ευθύνη για λογοδοσία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Παρόμοια είναι η κατάσταση και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και στην Αγγλία όπου τα κοινοβούλια είναι τα επίσημα όργανα στα οποία λογοδοτεί η Κεντρική Τράπεζα της χώρας. Επίσης οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες οι οποίες έχουν αναλάβει και αυτές αρμοδιότητες και καθήκοντα για τη σωστή εκτέλεση της νομισματικής πολιτικής, έχουν την υποχρέωση να λογοδοτούν στα κοινοβούλιά τους μέσω ετήσιων εκθέσεων ή και μέσω φυσικής παρουσίας του εκάστοτε Διοικητή στο Κοινοβούλιο.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρότι είναι ανεξάρτητη από πολιτικές παρεμβάσεις διατηρεί ένα εκτεταμένο δίκτυο επαφών με διάφορα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με σκοπό να έχει τη δυνατότητα να παρέχει πληροφόρηση και να εξηγεί την πορεία της νομισματικής πολιτικής. Αυτός είναι ένας έμμεσος τρόπος δημοκρατικής

λογοδοσίας, ο οποίος χρησιμοποιείται από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες, οι οποίες διατηρούν αντίστοιχες επαφές με διάφορους θεσμοθετημένους τοπικούς φορείς .

Το πιο κεντρικό ερώτημα όμως είναι ο τρόπος με τον οποίο λογοδοτεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο ευρύ κοινό και στα θεσμοθετημένα όργανα. Λαμβάνοντας πάντα υπόψη το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να είναι ανεξάρτητη από πολιτικές παρεμβάσεις υπήρξε η ανάγκη να είναι ξεκάθαρες οι διαδικασίες και οι μέθοδοι με τις οποίες πραγματοποιείται η δημοκρατική λογοδοσία.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 113 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ", η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλει να υποβάλλει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την ενιαία νομισματική πολιτική τόσο του προηγούμενου όσο και του τρέχοντος έτους. Η έκθεση αυτή απευθύνεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Παράλληλα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υποχρεωμένη να συντάσσει και να δημοσιεύει εκθέσεις για τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών κάθε τρίμηνο καθώς επίσης και να δημοσιεύει εβδομαδιαία ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών .

Στην πράξη η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα πραγματοποιεί περισσότερες ενέργειες από αυτές που προβλέπονται στο Καταστατικό, καθώς δημοσιεύει ένα Μηνιαίο Δελτίο για τη νομισματική πολιτική και τη γενικότερη δράση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών αντί για τις τριμηνιαίες εκθέσεις. Ταυτόχρονα παρέχει συνεχή και καθημερινή ενημέρωση στο κοινό μέσω του δικτυακού της τόπου, των δελτίων τύπου καθώς και τις μελέτες ή έρευνες που πραγματοποιεί το

επιστημονικό της προσωπικό. Όλες αυτές οι πληροφορίες παρέχονται στο κοινό δωρεάν.

Οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι παρόμοιες με αυτές άλλων μεγάλων ανεξάρτητων Κεντρικών Τραπεζών όπως η Federal Reserve Bank των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Τράπεζας της Αγγλίας. Η Federal Reserve Bank δημοσιεύει εξαμηνιαίες εκθέσεις για τη δραστηριότητά της ενώ η Τράπεζα της Αγγλίας δημοσιεύει τριμηνιαίες εκθέσεις αλλά και ετήσια έκθεση, την οποία τη διαβιβάζει στον Υπουργό Οικονομικών και αυτός την καταθέτει στο Κοινοβούλιο .

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία να τονισθεί είναι ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν δημοσιεύει τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου ούτε δημοσιεύει τις ψήφους των μελών του. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις για το σύνολο της οικονομίας της Ευρωζώνης και όχι για μεμονωμένα κράτη-μέλη, συνεπώς δεν υφίσταται λόγος δημοσιοποίησης των πρακτικών ή των ψήφων.

Σε αντίθετη περίπτωση θα μπορούσαν να υπάρξουν ανεπιθύμητες πιέσεις προς τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών γεγονός που θα μπορούσε να κλονίσει ακόμα και την ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών, ενώ παράλληλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το "Καταστατικό" δεν είναι υπόλογα ως άτομα αλλά ως όργανο για τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για να μην συμβαίνουν παρανοήσεις έχει θεσπίσει τη διεξαγωγή συνέντευξης τύπου αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση του μήνα του Διοικητικού Συμβουλίου, όπου ο Πρόεδρος αιτιολογεί τις αποφάσεις που λαμβάνονται για τη νομισματική πολιτική της ευρωζώνης .

Το "Καταστατικό" στο άρθρο 113 της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" προβλέπει την κατάθεση από τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της ετήσιας έκθεσης στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο πραγματοποιεί μια συνολική εκ των υστέρων αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και της άσκησης της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Εκτός από την παρουσίαση της ετήσιας έκθεσης, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εμφανίζεται τέσσερις (4) φορές το χρόνο στην Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπου εξηγεί τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τη νομισματική πολιτική ενώ παράλληλα απαντάει στις ερωτήσεις που υποβάλλονται από τα μέλη της επιτροπής.

Κατά τη διάρκεια της ανταλλαγής απόψεων, μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν το δικαίωμα μέσω του Προέδρου της Επιτροπής να καταθέτουν γραπτές ερωτήσεις για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι ερωτήσεις αυτές μαζί με τις απαντήσεις τους δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η παρουσία ανά τρίμηνο καθώς και οι γραπτές ερωτήσεις προς τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι κάτι το οποίο δεν προβλέπεται στο "Καταστατικό", ή στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ", παρόλα αυτά η συγκεκριμένη διαδικασία έχει αναδειχθεί ως το κύριο μέσο λογοδοσίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Παράλληλα ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων εμφανίζονται και άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπως ο Αντιπρόεδρος της όπου κατά κανόνα παρουσιάζει την Ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επιπλέον η

Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων καλεί συχνά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής που απασχολούνται με επιμέρους

θέματα όπως η έρευνα για την οικονομική κατάσταση της ευρωζώνης, ή η συμβολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην προληπτική εποπτεία για πληρέστερη ενημέρωση των πολιτών. Πρέπει ιδιαίτερα να τονισθεί ότι οι συνεδριάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ανοιχτές για παρακολούθηση από το κοινό ενώ τα πρακτικά των συζητήσεων δημοσιεύονται στο δικτυακό τόπο και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου .

Μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει μια ιδιαίτερη αμοιβαιότητα. Αφενός ο Πρόεδρος του Συμβουλίου έχει το δικαίωμα να λαμβάνει μέρος στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και του Γενικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζοντας ακόμα και πρόταση προς εξέταση αν χρειασθεί, χωρίς όμως να έχει το δικαίωμα ψήφου. Αφετέρου ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρευρίσκεται στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όταν συζητούνται θέματα σχετικά με τους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Επίσης ο Πρόεδρος συμμετέχει στις συνεδριάσεις του ECOFIN, όπου παρευρίσκονται οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και της Ομάδας του Ευρώ, όπου συμμετέχουν οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών των χωρών-μελών της Ζώνης του Ευρώ.

Οι καταστατικές υποχρεώσεις και οι καθιερωμένες πρακτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για δημοκρατική λογοδοσία είναι παρόμοιες με αυτές που συμβαίνουν σε άλλες Κεντρικές Τράπεζες. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Διοικητών του Ομοσπονδιακού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής έχει την υποχρέωση να εμφανίζεται τόσο στην Επιτροπή της Βουλής των αντιπροσώπων, όσο και της Γερουσίας για να εξηγήσει τις εξαμηνιαίες

εκθέσεις, ενώ υπάρχουν παρουσίες και άλλων αξιωματούχων του Ομοσπονδιακού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών όπου και όποτε χρειάζεται για θέματα που τους αφορούν.

Στην Αγγλία ο Διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας μαζί με μέλη της Επιτροπής Νομισματικής Πολιτικής εμφανίζονται τακτικά στην Επίλεκτη Επιτροπή Οικονομικών της Βουλής μετά τη δημοσίευση των τριμηνιαίων εκθέσεων. Επιπλέον, ο Διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας οφείλει να συντάξει επίσημη ανοιχτή επιστολή στον Υπουργό Οικονομικών σε περίπτωση που ο πληθωρισμός αποκλίνει περισσότερο από 1% από το στόχο που έχει τεθεί προς τα πάνω ή προς τα κάτω .

Η δημοκρατική λογοδοσία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας επικουρείται από τα άρθρα της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" περί δικαστικού ελέγχου που εφαρμόζονται για όλα τα θεσμικά όργανα της κοινότητας. Όλα τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να καταφύγουν στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά πράξεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας "λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" ή "κατάχρησης εξουσίας". Το ίδιο μπορεί να πράξει και οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο θεωρεί ότι κάποια απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θίγει τα συμφέροντά του. Σε περίπτωση που η προσφυγή είναι βάσιμη τότε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κηρύσσει άκυρη την πράξη και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλει να εφαρμόσει τη δικαστική απόφαση. Παρόμοια είναι η κατάσταση και για το Ομοσπονδιακό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και για την Τράπεζα της Αγγλίας.

Επιπλέον η διαδικασία απόλυσης μελών των διοικητικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία δεν γίνεται με βάση την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης πολιτικής αλλά με το αν υπέπεσαν σε κάποιο βαρύ παράπτωμα ή αν δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις

για την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ένα ακόμα στοιχείο που συνηγορεί και αυξάνει τη λογοδοσία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι υπεύθυνο να αποφασίσει για τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής αν πρέπει να απαλλαγούν από τα καθήκοντά τους.

Οι Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών υπόκεινται σε έλεγχο από το "Καταστατικό" της οικείας Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας όπου όμως και πάλι ο τελικός κριτής είναι το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι διαδικασίες αυτές απόλυσης είναι παρόμοιες με εκείνες που η Federal Reserve Bank των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και η Τράπεζα της Αγγλίας έχουν υιοθετήσει. Οι δυο αυτές Κεντρικές Τράπεζες στηρίζουν τους λόγους παύσης από τα καθήκοντά τους τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων, που δεν έχουν σχέση με την απόδοση της ασκούμενης πολιτικής .

Οι ισολογισμοί και τα αποτελέσματα χρήσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ελέγχονται από εξωτερικό ελεγκτή, ο οποίος είναι εγκεκριμένος από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και στη συνέχεια δημοσιεύονται στην Ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενώ παράλληλα το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επιπλέον, οι νομικές διατάξεις και πρακτικές που αναπτύχθηκαν με την πάροδο του χρόνου από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαμορφώθηκαν σε συμφωνία με τον "Κώδικα καλών πρακτικών για τη διαφάνεια στη νομισματική και χρηματοπιστωτική πολιτική" του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που αναθεωρήθηκε το 2001.

Η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" παραχωρεί ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο ανεξαρτησίας στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το οποίο με λανθασμένους χειρισμούς θα μπορούσε να οδηγήσει σε εντελώς

διαφορετικά αποτελέσματα σε σχέση με το βασικό στόχο που είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Ως αντίβαρο αυτής της ανεξαρτησίας η "Συνθήκη του Μάαστριχτ" προβλέπει ένα ισχυρό σύστημα λογοδοσίας που διέπει κάθε πτυχή της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η λογοδοσία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχει εξίσου μεγάλη σημασία για τη λειτουργία της, με την ανεξαρτησία, για αυτό και αυτή προστατεύεται και επιβάλλεται μέσα από ένα πλήρες θεσμικό και νομικό καθεστώς.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα από την πλευρά της θεωρεί ευπρόσδεκτη την υποχρέωσή της για δημοκρατική λογοδοσία γιατί έτσι της δίνεται η δυνατότητα να εξηγεί και να αιτιολογεί στους Ευρωπαίους πολίτες τις αποφάσεις που λαμβάνει για τη νομισματική πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρά το γεγονός ότι δεν είναι μια τυπική Κεντρική Τράπεζα ενός τυπικού εθνικού κράτους προσαρμόζεται καθημερινά στα δεδομένα και εντάσσεται στο γενικά εξελισσόμενο θεσμικό καθεστώς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι διατάξεις της "Συνθήκης του Μάαστριχτ" για τη λογοδοσία είναι προσαρμοσμένες στην ιδιόμορφη κατάσταση του περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στόχο έχουν την προστασία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από εξωτερικές παρεμβολές. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εφαρμόζει τόσο τις καθεστωτικές της υποχρεώσεις όσο και πρακτικές που αναπτύχθηκαν σε βαθμό πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με άλλες Κεντρικές Τράπεζες όπως η Federal Reserve Bank και η Τράπεζα της Αγγλίας. Επίσης, όλες αυτές οι διαδικασίες είναι αξιόπιστες για τα διεθνή πρότυπα και διασφαλίζουν ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκπληρώνει αποτελεσματικά την υποχρέωση για δημοκρατική λογοδοσία.

3.8 ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

Η δημοκρατική λογοδοσία αποτελεί το αντίβαρο του υψηλού βαθμού ανεξαρτησίας που έχει δοθεί μέσα από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η διαφάνεια από την άλλη αποτελεί το σημαντικότερο συστατικό για τη σωστή λειτουργία της λογοδοσίας. Η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για λογοδοσία περνάει μέσα από τη διαφάνειά της.

Η διαφάνεια αποτελεί πολύ σημαντική συνιστώσα στην άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στα πλαίσια της ευρωζώνης, καθώς συντελεί αποφασιστικά στην προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να εξηγήσει στο κοινό τις ενέργειες που γίνονται για τη νομισματική πολιτική όπως και το σκεπτικό των αποφάσεων που λαμβάνονται με έναν τρόπο ανοιχτό, σαφή και έγκυρο. Όλα αυτά έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι η νομισματική πολιτική θα γίνεται ολοένα πιο κατανοητή και αξιόπιστη στο κοινό. Με λίγα λόγια η διαφάνεια εξυπηρετεί τη λογοδοσία σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Η διαφάνεια έχει άμεσο αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στα πλαίσια της ευρωζώνης για πολλούς λόγους. Πρώτα από όλα όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ξεκάθαρη για το στόχο της και τον τρόπο που τον εκπληρώνει, ενισχύεται η αξιοπιστία της στο κοινό αλλά και στις χρηματαγορές. Από τη στιγμή που ο στόχος της σταθερότητας των τιμών είναι δεδομένος και η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι επίσης δεδομένη τότε και οι προσδοκίες της αγοράς για τις τιμές θα είναι σταθερές. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένα πρόσφορο οικονομικό περιβάλλον για επενδύσεις και ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα από την έναρξη της λειτουργίας της είναι προσηλωμένη στην κατανόηση της νομισματικής πολιτικής από το

ευρύ κοινό, γεγονός που μπορεί να επιτευχθεί μέσα έναν υψηλό βαθμό διαφάνειας. Ταυτόχρονα η επικοινωνία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με το κοινό και τις χρηματαγορές διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής της. Χαρακτηριστικό είναι ότι η στρατηγική της νομισματικής πολιτικής περιλαμβάνει ορισμό συγκεκριμένο για τη σταθερότητα των τιμών έτσι ώστε να μπορεί να προσδιοριστεί με μεγάλη ακρίβεια η επίτευξη ή όχι του στόχου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αρχικά το 1998 ανακοίνωσε ότι: "η δωδεκάμηνη αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή για τη ζώνη του ευρώ θα πρέπει να έχει ρυθμό χαμηλότερο του 2%". Με την αναθεώρηση της στρατηγικής της νομισματικής πολιτικής τον Μάιο του 2003 ο ποσοτικός ορισμός άλλαξε αλλά δεν άλλαξε ο γενικός προσανατολισμός που είναι η σταθερότητα των τιμών. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποφάσισε: "για την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών στοχεύει στη διατήρηση του πληθωρισμού σε επίπεδα πλησίον του 2%".

Σε κάθε περίπτωση υπάρχει ποσοτικός ορισμός για τη σταθερότητα των τιμών, ο οποίος ενισχύει τη διαφάνεια καθώς εξηγεί στο κοινό και στις χρηματαγορές πως ερμηνεύει η ίδια η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα το καθήκον που της έχει ανατεθεί από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και έχει επιβεβαιωθεί από το "Ευρωπαϊκό Σύνταγμα". Ο βαθμός διαφάνειας της νομισματικής πολιτικής αυξάνεται από τη στιγμή που υπάρχει συγκεκριμένο μέτρο σύγκρισης όπου οποιοσδήποτε μπορεί να κάνει συγκρίσεις για το αν ο στόχος έχει επιτευχθεί ή όχι.

Παράλληλα, δημοσιεύοντας η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τη στρατηγική της για τη νομισματική πολιτική, η οποία στηρίζεται σε δυο πυλώνες την οικονομική και νομισματική ανάλυση, αυξάνει τη διαφάνεια της καθώς παρέχει χρήσιμες πληροφορίες ακόμα και για τη διαδικασία

λήψης αποφάσεων. Η οργάνωση και χρησιμοποίηση των διαθέσιμων πληροφοριών στο πλαίσιο της στρατηγικής των δύο πυλώνων εξασφαλίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη του όλες τις σημαντικές πληροφορίες που έχουν σχέση με τη νομισματική πολιτική αυξάνοντας έτσι το εύρος των αποφάσεων της νομισματικής πολιτικής.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για να επιτύχει ένα σεβαστό βαθμό διαφάνειας χρησιμοποιεί διάφορα μέσα επικοινωνίας με το κοινό και την χρηματαγορά. Οι μηνιαίες συνεντεύξεις τύπου που παραχωρούν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μετά την πρώτη συνεδρίαση του μήνα του Διοικητικού Συμβουλίου αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέσα επικοινωνίας. Στη συνέντευξη τύπου ο Πρόεδρος δίνει μια δήλωση που είναι η σύνοψη των αποφάσεων που έχουν ληφθεί για τη στρατηγική που θα ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη νομισματική πολιτική.

Στη συνέχεια οι εκπρόσωποι των μέσων ενημέρωσης υποβάλλουν τις ερωτήσεις τους στον Πρόεδρο σχετικά με τις προηγούμενες ανακοινώσεις, ο οποίος με τη σειρά του έχει ακόμα μια ευκαιρία να εξηγήσει και να αιτιολογήσει πιο αναλυτικά τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου για τη νομισματική πολιτική. Τα πρακτικά της συνέντευξης είναι διαθέσιμα για το κοινό λίγες μόνο ώρες αργότερα στο δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η συνέντευξη τύπου λοιπόν αποτελεί ένα πολύ ισχυρό μέσο επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με το κοινό, το οποίο εκπροσωπείται από τους δημοσιογράφους.

Σημαντικό ρόλο στην επικοινωνιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διαδραματίζει και το Μηνιαίο Δελτίο, το οποίο έχει στόχο τη σαφή ενημέρωση του κοινού για το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάλυση που λαμβάνει χώρα στο Μηνιαίο Δελτίο συντελεί στη βαθύτερη κατανόηση των εργαλείων

που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την εκτέλεση της νομισματικής πολιτικής μέσα από τους δυο πυλώνες και με στόχο πάντα τη σταθερότητα των τιμών. Ταυτόχρονα σε κάθε Μηνιαίο Δελτίο δημοσιεύονται διάφορα άρθρα τα οποία διευκολύνουν στην κατανόηση από το κοινό και την αγορά του τρόπου λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας .

Από το Δεκέμβριο του 2000 ξεκίνησε η δημοσίευση των μακροοικονομικών προβολών εμπειρογνομόνων του ευρωσυστήματος. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μέσω του Διοικητικού Συμβουλίου αποφάσισε τη δημοσίευση αυτών των προβολών δυο φορές το χρόνο, Ιούνιο και Δεκέμβριο, καθώς αποτελούν σημαντικό παράγοντα στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής. Λόγω της διαφάνειας κρίθηκε σκόπιμο το κοινό να γνωρίζει το ρόλο αυτών των προβολών στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής καθώς παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον πρώτο πυλώνα της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Το ευρωσύστημα το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις 12 Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες της ζώνης του ευρώ, έχει την υποχρέωση να ενημερώνει το κοινό σε ένα πολυπολιτισμικό και πολύγλωσσο περιβάλλον. Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, διατηρώντας στενή επαφή με το εθνικό και περιφερειακό κοινό ενώ παράλληλα μεταφράζουν όλα τα σημεία της νομισματικής πολιτικής σε όλες τις γλώσσες του ευρωσυστήματος για να είναι κατανοητά από όλο το κοινό .

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με απόφαση του στις 4 Μαρτίου 2004 εξηγεί με ποιον τρόπο το κοινό θα έχει πρόσβαση στα έγγραφα της. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτή την απόφαση κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενώ η ίδια πρόσβαση

κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορεί να παραχωρηθεί και σε πολίτες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συγκεκριμένη απόφαση είναι απόλυτα σύμφωνη με τις αποφάσεις που έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Birmingham το 1992 και στην Κοπεγχάγη το 1993 και θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να είναι ακόμα πιο διαφανής στο κοινό.

Στην προκειμένη περίπτωση ως έγγραφο θεωρείται οποιοδήποτε περιεχόμενο ανεξάρτητα αν είναι γραμμένο σε χαρτί ή αποθηκευμένο σε ηλεκτρονική μορφή ή έχει ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική μορφή, το οποίο συντάσσεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή βρίσκεται στην κατοχή της καθώς επίσης και έγγραφα που προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και την Επιτροπή των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι δυνατό να αρνηθεί την πρόσβαση σε κάποιο έγγραφο αν με τη γνωστοποίησή του θα έθιγε δημόσια συμφέροντα όσων αφορά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, οικονομικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οικονομικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών και χρηματοπιστωτικές σχέσεις. Η εμπιστευτικότητα όλων των εγγράφων που δεν μπορούν να δοθούν στο κοινό δεν μπορεί να εφαρμοστεί για πάνω από τριάντα (30) χρόνια, εκτός και αν οριστεί διαφορετικά από το δικαστήριο.

Για να μπορέσουν οι πολίτες να έχουν πρόσβαση στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, θα πρέπει πρώτα να κάνουν μια αίτηση πρόσβασης σε γραπτή μορφή σε μια από τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όσο το δυνατόν με μεγαλύτερη ακρίβεια έτσι ώστε να μπορέσει να βρεθεί και να προσδιοριστεί το έγγραφο. Εντός είκοσι (20) ημερών από την ημέρα της αίτησης ο αιτών θα λάβει απόδειξη παραλαβής της αίτησης και θα ενημερωθεί αν του παρέχεται

τελικά η πρόσβαση ή όχι στο έγγραφο που επιθυμεί. Σε περίπτωση άρνησης ο αιτών έχει δικαίωμα εντός είκοσι (20) ημερών να υποβάλλει ξανά αίτηση .

Με αυτήν την απόφαση η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα επιβεβαιώνει την έννοια της διαφάνειας, η οποία καθιερώθηκε από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και έχει στόχο τη διαρκώς στενότερη ένωση των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και εγγύτερα στους πολίτες. Η διαφάνεια των ενεργειών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι αυτή που αυξάνει τη νομιμότητα, την αποτελεσματικότητα και την υπευθυνότητά της ενδυναμώνοντας έτσι τις αρχές της δημοκρατίας.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει αναλάβει την πολύ μεγάλη ευθύνη να εκπληρώσει τον βασικό στόχο της σταθερότητας των τιμών και ταυτόχρονα να δικαιώσει τις προσδοκίες εκατομμυρίων ανθρώπων. Ένα πρώτο σημείο αναφοράς της επιτυχίας ή όχι του στόχου της είναι το πόσο κατανοητή είναι στο κοινό της. Η διαφάνεια και η αποτελεσματική επικοινωνία με τις χρηματοπιστωτικές αγορές και το κοινό είναι σημαντικά στοιχεία για την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στη νομισματική πολιτική. Επιπλέον, όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ειλικρινής στο τι μπορεί να κάνει η νομισματική πολιτική αλλά κυρίως τι δεν μπορεί να κάνει καθίσταται αξιόπιστη για τον τρόπο λειτουργίας της τόσο στο κοινό όσο και στις αγορές.

3.9 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ένας υπερεθνικός οργανισμός όπως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που απολαμβάνει πλήρη ανεξαρτησία από οποιασδήποτε μορφής παρέμβαση των κοινοτικών οργάνων ή οργάνων κρατών-μελών, οφείλει

να εξηγεί με μεγάλη λεπτομέρεια τις αποφάσεις που λαμβάνει στο κοινό αλλά πάνω από όλα θα πρέπει να λειτουργεί και να αποφασίζει στηριζόμενη στις αρχές τις δημοκρατίας.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί έναν πολύπλοκο οργανισμό, του οποίου η λειτουργία δεν είναι ακόμα ξεκάθαρη στο ευρύ κοινό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για αυτό ίσως κάποιοι πιστεύουν ότι δε λειτουργεί δημοκρατικά. Υπάρχουν όμως αρκετοί τρόποι να αποδείξει κάποιος τις δημοκρατικές αρχές στις οποίες στηρίζεται και με τις οποίες πορεύεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η ύπαρξη και η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στηρίχθηκε στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" την οποία ψήφισαν και υπέγραψαν οι αρχηγοί των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή οι δημοκρατικά εκλεγμένοι εκπρόσωποι της Ευρώπης. Επιπλέον, η απόλυτη ανεξαρτησία που έχει δοθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απορρέει από τη δημοκρατικά ψηφισμένη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και επιβεβαιώθηκε με το δημοκρατικά ψηφισμένο "Ευρωπαϊκό Σύνταγμα".

Στην πραγματικότητα οι δημοκρατικά εκλεγμένοι ηγέτες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν τη διορατικότητα και την αντίληψη να εκχωρήσουν το καθήκον του σχεδιασμού και της εκτέλεσης της νομισματικής πολιτικής σε έναν ανεξάρτητο οργανισμό. Οι ίδιοι οι πολιτικοί είναι αυτοί που αυξάνουν την ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προχωρώντας και ψηφίζοντας την "Συνταγματική ανεξαρτησία" επιβραβεύοντας τον τρόπο που διαχειρίστηκε την ανεξαρτησία η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της.

Επιπλέον, ακόμα και ο στόχος της σταθερότητας των τιμών στα πλαίσια της ευρωζώνης είναι κάτι το οποίο δόθηκε αδιαπραγμάτευτο και έτοιμο στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος

της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν επιλέχθηκε από τον ίδιο τον οργανισμό αλλά από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους που συμφώνησαν για τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ". Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι αυτή που θέλησε να είναι διαφανής και αξιόπιστη στο ευρύ κοινό και όρισε ότι "η σταθερότητα των τιμών" σημαίνει "ρυθμό πληθωρισμού κοντά στο 2%" έτσι ώστε να ελέγχεται καθημερινά για την απόδοσή της.

Με αυτόν τον ποσοτικό ορισμό η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκτός από το ότι γίνεται πιο δημοκρατική από τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" γίνεται και πιο ειλικρινής γιατί κάνει συγκεκριμένη τη σταθερότητα των τιμών και δεν την αφήνει στην αοριστία, για να μπορεί έτσι να αποφεύγει, σε περίπτωση αποτυχίας, τις επικρίσεις του κόσμου.

Όπως έχουμε ήδη αναλύσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να ξεπεράσει τα όρια και στον τομέα της λογοδοσίας και της διαφάνειας. Ξεπέρασε την καταστατική της υποχρέωση που ήταν ένα Τριμηνιαίο Δελτίο για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και προχώρησε στην έκδοση Μηνιαίου Δελτίου για να εξηγεί και να αιτιολογεί σαφέστερα σε όλο τον κόσμο τις αποφάσεις της σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της νομισματικής πολιτικής.

Θέσπισε ακόμα συνέντευξη τύπου μετά την πρώτη συνεδρίαση του μήνα για το Διοικητικό Συμβούλιο, όπου ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος εξηγούν και αιτιολογούν τις αποφάσεις που λήφθηκαν για τη νομισματική πολιτική κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης. Παράλληλα δέχονται ερωτήσεις από τους εκπροσώπους του τύπου ενώ όλες οι λεπτομέρειες της συνέντευξης τύπου ανακοινώνονται μετά από λίγο στο διαδικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η επιλογή και ο διορισμός τελικά των Διοικητών των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών και κατά συνέπεια του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, μπορεί να μη γίνεται με την άμεση συμμετοχή του λαού, γίνεται όμως από τις κυβερνήσεις των χωρών-μελών της

ευρωζώνης, οι οποίες είναι εκλεγμένες δημοκρατικά από το λαό. Οι Διοικητές, λοιπόν, και ο Πρόεδρος αντλούν τη δημοκρατικότητά τους από τον δημοκρατικό τρόπο που έχουν εκλεγεί αυτοί που τους επέλεξαν.

Επίσης ο τρόπος που λαμβάνονται οι αποφάσεις από τα Διοικητικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, δηλαδή η απλή πλειοψηφία είναι ένδειξη και εσωτερικής δημοκρατίας στον τρόπο λειτουργίας της. Όπως επίσης ιδιαίτερα σημαντικό είναι το καινούργιο σύστημα της "εκ περιτροπής" ψηφοφορίας, το οποίο είναι τόσο άρτια εμπνευσμένο που δεν αφήνει την παραμικρή υπόνοια για καταστρατήγηση της δημοκρατικής λειτουργίας και λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Τα τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά που διέπουν τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η ανεξαρτησία, η διαφάνεια, η λογοδοσία και η δημοκρατικότητα είναι στοιχεία τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται αρμονικά χωρίς να συγκρούονται μεταξύ τους. Όπως είδαμε ο υψηλός βαθμός ανεξαρτησίας που έχει δοθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αντισταθμίζεται από τη δημοκρατική λογοδοσία στην οποία υπόκεινται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα από το κοινό και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η ανεξαρτησία και η λογοδοσία είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η δημοκρατική λογοδοσία από την άλλη συμπληρώνεται από τον υψηλό βαθμό διαφάνειας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Πολλές φορές υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στους όρους "λογοδοσία" και "διαφάνεια" παρότι για κάποιον που γνωρίζει τα πράγματα είναι πολύ ξεκάθαρα. "Λογοδοσία" είναι η υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας απέναντι στην πολιτική τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ "διαφάνεια" είναι μια έννοια που προέρχεται περισσότερο από τους οικονομικούς κύκλους. Όλα μαζί τα τέσσερα χαρακτηριστικά είναι αυτά που συντελούν στην αποτελεσματικότητα, τη νομιμοποίηση, την

κατανόηση και τελικά την αποδοχή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
από το κοινό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

4.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το λειτουργικό πλαίσιο για την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής αποδείχθηκε αποτελεσματικό το 2002. Τα βασικά στοιχεία του λειτουργικού πλαισίου - δηλ. οι πράξεις ανοικτής αγοράς, οι πάγιες διευκολύνσεις και τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά, καθώς και η αποκεντρωμένη εκτέλεση και διαχείριση πράξεων από τις ΕθνΚΤ - παρέμειναν αμετάβλητα.¹⁵

Οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης (ΠΚΑ), οι οποίες διενεργούνται μια φορά την εβδομάδα και συνήθως έχουν διάρκεια δύο εβδομάδων, παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος της αναχρηματοδότησης που χορηγείται προς τον τραπεζικό τομέα, παίζουν βασικό ρόλο στον επηρεασμό των συνθηκών ρευστότητας και σηματοδοτούν την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής. Το Ευρωσύστημα διενεργεί επίσης πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (ΠΠΜΑ), με συχνότητα μια φορά το μήνα και διάρκεια τριών μηνών, οι οποίες όμως δεν χρησιμοποιούνται για να σηματοδοτούν την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής. Εκτός από αυτές τις τακτικές πράξεις ανοικτής αγοράς, το 2002 το Ευρωσύστημα διενήργησε τρεις πράξεις εξομάλυνσης βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας για την αντιμετώπιση έκτακτων εξελίξεων.

Οι δύο πάγιες διευκολύνσεις που προσφέρει το Ευρωσύστημα, δηλ. η διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης και η διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων, με σκοπό την παροχή και την απορρόφηση ρευστότητας

¹⁵ Το λειτουργικό πλαίσιο περιγράφεται λεπτομερώς στην έκδοση της ΕΚΤ με τίτλο "Η ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ: Γενική τεκμηρίωση για τα μέσα και τις διαδικασίες νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος" (Απρίλιος 2002).

διάρκειας μίας ημέρας, παίζουν κάποιο ρόλο στο να σηματοδοτούν την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής και οριοθετούν προς τα άνω και προς τα κάτω τα επιτόκια της διατραπεζικής αγοράς για τοποθετήσεις μίας ημέρας.

Παράλληλα με τη διενέργεια πράξεων ανοικτής αγοράς και την παροχή πάγιων διευκολύνσεων, το Ευρωσύστημα απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά ύψους ίσου προς το 2% συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Σκοπός των ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών, επί των οποίων τα πιστωτικά ιδρύματα εισπράττουν τόκους, είναι η σταθεροποίηση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων της αγοράς χρήματος και η επαύξηση του διαρθρωτικού ελλείμματος ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος έναντι του Ευρωσυστήματος. Η δυνατότητα τήρησης των ελάχιστων αποθεματικών κατά μέσο όρο, η οποία επιτρέπει στους αντισυμβαλλόμενους να εκπληρώνουν την υποχρέωση τήρησης των ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών σε μέσα επίπεδα στη διάρκεια κάθε μηνιαίας περιόδου τήρησης, διευκολύνει τη σταθεροποίηση αυτών των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, καθώς αμβλύνει τις επιδράσεις που δέχονται από προσωρινές αιφνίδιες μεταβολές της ρευστότητας. Έτσι το Ευρωσύστημα, υπό κανονικές συνθήκες, περιορίζεται σε τακτικές ΠΚΑ και ΠΠΜΑ όταν διενεργεί πράξεις ανοικτής αγοράς.

Το πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος επιτρέπει σε ένα ευρύ φάσμα αντισυμβαλλομένων να συμμετέχει στις πράξεις νομισματικής πολιτικής. Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών μπορούν, κατ' αρχήν, να έχουν πρόσβαση στις πάγιες διευκολύνσεις και να συμμετέχουν σε πράξεις ανοικτής αγοράς βάσει τακτικών δημοπρασιών. Σημειώνεται ότι

η Οδηγία περί Ηλεκτρονικού Χρήματος,¹⁶ για την εφαρμογή της οποίας τα κράτη-μέλη είχαν προθεσμία έως τις 27 Απριλίου 2002, τροποποίησε τον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών ώστε να περιλαμβάνει και τα "ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος".

Εκτός από τα γενικά κριτήρια καταλληλότητας, οι αντισυμβαλλόμενοι πρέπει επίσης να πληρούν όλα τα λειτουργικά κριτήρια που προσδιορίζονται στις συμβατικές ή κανονιστικές ρυθμίσεις τις οποίες εφαρμόζουν οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική διεξαγωγή των πράξεων νομισματικής πολιτικής. Στο τέλος του 2002, από τα 6.926 πιστωτικά ιδρύματα της ζώνης του ευρώ τα οποία είχαν υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών, 3.245 προσέφυγαν στη διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων και 2.867 στη διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης. Στις πράξεις ανοικτής αγοράς βάσει τακτικών δημοπρασιών μπορούσαν να συμμετέχουν 2.320 πιστωτικά ιδρύματα, αλλά μόνο 763 υπέβαλαν προσφορές σε μία τουλάχιστον ΠΚΑ και μόνο 400 σε μία τουλάχιστον ΠΠΜΑ. Η ομάδα των πιστωτικών ιδρυμάτων που επιλέχθηκαν ως αποδεκτά για συμμετοχή σε πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας αριθμούσε 141 ιδρύματα. Σε σύγκριση με το τέλος του 2001, ο συνολικός αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων με υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών μειώθηκε κατά 293, λόγω των συνεχιζόμενων συγχωνεύσεων και εξαγορών στον τραπεζικό τομέα.

16 Οδηγία 2000/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

4.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η διαχείριση των συνθηκών ρευστότητας εκ μέρους του Ευρωσυστήματος παίζει σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Βασίζεται στην εκτίμηση των αναγκών του τραπεζικού συστήματος σε ρευστότητα, οι οποίες καθορίζονται από τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά, από τα πλεονάζοντα αποθεματικά (τα οποία εν προκειμένω νοούνται ως τα μέσα υπόλοιπα των τρεχούμενων λογαριασμών των πιστωτικών ιδρυμάτων στη διάρκεια της περιόδου τήρησης μείον τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά) και από αυτόνομους παράγοντες. Οι τελευταίοι αφορούν τα κονδύλια του ισολογισμού των κεντρικών τραπεζών τα οποία δεν ελέγχονται άμεσα από τις κεντρικές τράπεζες, π.χ. τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία, καταθέσεις του Δημοσίου και καθαρές απαιτήσεις έναντι του εξωτερικού.

Το ύψος των ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών και των πλεοναζόντων αποθεματικών γίνεται συνήθως γνωστό με μεγάλο βαθμό ακρίβειας, αλλά οι αυτόνομοι παράγοντες είναι πιο ασταθείς και η εκτίμησή τους από τους αντισυμβαλλομένους είναι πιο δύσκολη. Για το λόγο αυτό η ΕΚΤ δημοσιεύει, σε εβδομαδιαία βάση, πρόβλεψη του μέσου ύψους των αυτόνομων παραγόντων, προκειμένου να διευκολύνει τους αντισυμβαλλομένους να διαμορφώσουν τις προσφορές τους για τις πράξεις ανοικτής αγοράς. Το 2002 το μέσο απόλυτο σφάλμα αυτών των προβλέψεων σε σχέση με το ύψος στο οποίο διαμορφώθηκαν τελικά οι αυτόνομοι παράγοντες ήταν 1,8 δισεκ. ευρώ, έναντι 1,9 δισεκ. ευρώ το 2001.

Στη διάρκεια του 2002 συνολικά, μεταξύ των αυτόνομων παραγόντων, οι καταθέσεις του Δημοσίου στις ΕθνΚΤ παρουσίασαν και πάλι τη μεγαλύτερη μεταβλητότητα καθώς και δυσκολία στην πρόβλεψή τους.

Ωστόσο, μετά την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή τον Ιανουάριο του 2002, δυσκολίες παρουσιάστηκαν και στην πρόβλεψη των τραπεζογραμματίων σε κυκλοφορία. Για την ακρίβεια, η ζήτηση νέων τραπεζογραμματίων ευρώ αποδείχθηκε τελικά υψηλότερη από ό,τι είχε προβλέψει το Ευρωσύστημα, ενώ ταυτόχρονα η επιστροφή των παλαιών εθνικών τραπεζογραμματίων ήταν κάπως βραδύτερη από την αναμενόμενη.

4.3 ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Κατά το 2002, το Ευρωσύστημα διακανόνισε 53 ΠΚΑ, με τις οποίες κατανεμήθηκε ρευστότητα ύψους 67 δισεκ. ευρώ κατά μέσο όρο ανά πράξη και παρασχέθηκε το 71% της συνολικής αναχρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι πράξεις αυτές διενεργήθηκαν ως δημοπρασίες ανταγωνιστικού επιτοκίου με ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς και με τη διαδικασία κατανομής βάσει πολλαπλού επιτοκίου (δημοπρασία "αμερικανικού τύπου"). Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή οι προσφορές άνω του οριακού επιτοκίου κατανομής (της κατώτερης αποδεκτής προσφοράς) ικανοποιούνται πλήρως και με το προσφερόμενο επιτόκιο, ενώ οι προσφορές με το οριακό επιτόκιο ικανοποιούνται συμμετρως. Τα επιτόκια κατανομής (δηλ. το οριακό επιτόκιο και το μέσο σταθμικό επιτόκιο) που προκύπτουν από τη δημοπρασία ανταγωνιστικού επιτοκίου με τη διαδικασία πολλαπλού επιτοκίου είναι συνήθως υψηλότερα από το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς. Η μέση διαφορά μεταξύ του οριακού επιτοκίου και του ελάχιστου επιτοκίου προσφοράς διαμορφώθηκε σε 4,8 μονάδες βάσης, δηλ. παρέμεινε σε μάλλον χαμηλό επίπεδο, αντανakλώντας το γεγονός ότι δεν υπήρξαν έντονες προσδοκίες για αυξήσεις των επιτοκίων το 2002. Επιπλέον, όπως και το προηγούμενο έτος, η μέση διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου και του

οριακού επιτοκίου διαμορφώθηκε σε 1,4 μονάδα βάσης, κάτι που υποδηλώνει ότι οι αντισυμβαλλόμενοι συνέχισαν να προβλέπουν με υψηλό βαθμό βεβαιότητας και ακρίβειας τα ποσά και τα επιτόκια κατανομής.

Το 2002 ο μέσος αριθμός των αντισυμβαλλομένων που συμμετείχαν στις ΠΚΑ μειώθηκε κατά 25% σε 307, αν και το συνολικό ύψος των προσφορών παρέμεινε κατά μέσο όρο σχεδόν διπλάσιο από τα ποσά που κατανεμήθηκαν. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η μείωση του αριθμού των τραπεζών που αναχρηματοδοτήθηκαν απευθείας από το Ευρωσύστημα δημιούργησε προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ όσον αφορά την κατανομή ρευστότητας από την κεντρική τράπεζα μεταξύ των τραπεζών. Μάλιστα ο ανταγωνισμός για απόκτηση ρευστότητας μέσω των ΠΚΑ και μέσω της διατραπεζικής αγοράς για τοποθετήσεις μίας ημέρας παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Η φθίνουσα συμμετοχή στις ΠΚΑ πιθανόν οφείλεται στις συνεχιζόμενες εξαγορές και συγχωνεύσεις στον τραπεζικό τομέα της ζώνης του ευρώ, στην αυξημένη συγκέντρωση των πράξεων διαχείρισης ρευστότητας εντός των τραπεζικών ομίλων και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς χρήματος, η οποία ίσως μείωσε τον αριθμό των αντισυμβαλλομένων που επιθυμούν να αποκτήσουν ρευστότητα απευθείας από το Ευρωσύστημα.

Εκτός από τις ΠΚΑ, το Ευρωσύστημα σε τακτά χρονικά διαστήματα διενεργεί επίσης και ΠΠΜΑ, οι οποίες είναι αντιστρεπτές πράξεις παροχής ρευστότητας με συχνότητα μία φορά το μήνα και διάρκεια τριών μηνών. Κατά μέσο όρο στη διάρκεια του έτους οι ΠΠΜΑ παρείχαν περίπου το 29% του συνολικού όγκου της αναχρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Αντίθετα με τις ΠΚΑ, οι ΠΠΜΑ δεν διενεργούνται κατά κανόνα με σκοπό να επηρεάσουν την κατάσταση ρευστότητας ή να σηματοδοτήσουν την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής. Έτσι, οι ΠΠΜΑ διενεργήθηκαν με τη μορφή αμιγών

δημοπρασιών ανταγωνιστικού επιτοκίου, με προαναγγελθέντες όγκους κατανομής και σύμφωνα με τη διαδικασία πολλαπλού επιτοκίου (δημοπρασία "αμερικανικού τύπου"). Ενώ ο προαναγγελθείς όγκος κατανομής των ΠΠΜΑ που διεξήχθησαν το πρώτο εξάμηνο του 2002 ήταν 20 δισεκ. ευρώ, στις 10 Ιουλίου το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να τον μειώσει σε 15 δισεκ. ευρώ για το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Το 2002 ο μέσος αριθμός των τραπεζών που συμμετείχαν στις ΠΠΜΑ μειώθηκε σε 186, παρουσιάζοντας πτώση κατά 17% σε σύγκριση με το 2001, κυρίως για τους ίδιους λόγους με αυτούς που προαναφέρθηκαν για τις ΠΚΑ.

4.4 ΠΑΓΙΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ

Κατά κανόνα, τα πιστωτικά ιδρύματα προσφεύγουν στις πάγιες διευκολύνσεις για δύο λόγους. Πρώτον, αν προκύψει "συνολική ανισορροπία ρευστότητας", το τραπεζικό σύστημα στο σύνολό του διαθέτει είτε πολύ λίγη είτε υπερβολική ρευστότητα συγκριτικά με τα συνολικά ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά. Σε περίπτωση που εμφανιστούν ελλείμματα ή πλεονάσματα αυτού του είδους αφού έχει κατανεμηθεί η τελευταία ΠΚΑ της περιόδου τήρησης, θα πρέπει να αντισταθμιστούν με συνολική προσφυγή στη διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης ή στη διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων. Δεύτερον, τυχόν απροσδόκητες ροές πληρωμών μεταξύ μεμονωμένων τραπεζών στο τέλος της ημέρας, οπότε ο βαθμός ρευστότητας της αγοράς χρήματος δεν είναι πλέον υψηλός, ενδέχεται να προκαλέσουν προσφυγή μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων στις πάγιες διευκολύνσεις. Τέτοια προσφυγή μπορεί να πραγματοποιηθεί ανά πάσα στιγμή εντός της περιόδου τήρησης, αν για κάποιο λόγο οι απροσδόκητες ροές ρευστότητας δεν μπορούν να εξομαλυνθούν αυτομάτως από τη

δυνατότητα τήρησης των ελάχιστων αποθεματικών κατά μέσο όρο που παρέχεται από το σύστημα ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών.

Το 2002 σημειώθηκε μείωση τόσο της συνολικής όσο και της μεμονωμένης προσφυγής στις πάγιες διευκολύνσεις. Η χρήση της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης και της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων μειώθηκε κατά 32% και 64% αντίστοιχα σε σχέση με το 2001. Η μείωση της συνολικής χρήσης των πάγιων διευκολύνσεων μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι το 2002 υπήρξε μόνο ένα και σχετικά ήσσονος σημασίας περιστατικό υποβολής υπερβολικά χαμηλών προσφορών, αλλά και στις βελτιωμένες προβλέψεις του Ευρω- συστήματος σχετικά με τις ανάγκες ρευστότητας. Η μεμονωμένη χρήση των πάγιων διευκολύνσεων ακολουθεί σταθερή πτωτική πορεία από την αρχή του 1999 και το 2002 έφθασε κατά μέσο όρο το 0,1 δισεκ. ευρώ ημερησίως. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά πιθανόν την αποτελεσματικότερη διαχείριση ρευστότητας εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων.

4.4 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

Το 2002, το ύψος των συνολικών ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών των πιστωτικών ιδρυμάτων στη ζώνη του ευρώ ανήλθε κατά μέσο όρο σε 129,9 δισεκ. ευρώ. Παρότι διαπιστώνεται αύξηση κατά 5,9 δισεκ. ευρώ σε σύγκριση με το 2001, η γενική τάση στη διάρκεια του έτους ήταν καθοδική. Το ύψος των συνολικών ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών κυμάνθηκε μεταξύ (μεγίστου) 131,7 δισεκ. ευρώ κατά την περίοδο τήρησης που έληγε στις 23 Φεβρουαρίου 2002 και (ελαχίστου) 127,7 δισεκ. ευρώ κατά την περίοδο τήρησης που έληγε στις 23 Οκτωβρίου. Το μέσο μηνιαίο ύψος της βάσης υπολογισμού των

υποχρεωτικών αποθεματικών που υπόκειται σε συντελεστή 2% αυξήθηκε κατά 3,5% σε σχέση με το 2001, δηλ. με σημαντικά βραδύτερο ρυθμό από ό,τι τα προηγούμενα έτη.

Από τα 6.926 πιστωτικά ιδρύματα που υπάγονταν στο σύστημα ελάχιστων αποθεματικών το Δεκέμβριο του 2002, τα 4.432 εκπλήρωσαν την υποχρέωσή τους απευθείας, ενώ τα λοιπά την εκπλήρωσαν έμμεσα, μέσω τρίτου ιδρύματος. Τα υπόλοιπα των τρεχούμενων λογαριασμών των τραπεζών κυμάνθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους μεταξύ 109,1 δισεκ. ευρώ και 161,7 δισεκ. ευρώ, γεγονός που υποδηλώνει ότι υπήρχε πάντοτε σημαντικό απόθεμα ασφαλείας σε περίπτωση αιφνίδιων αναλήψεων ρευστών διαθεσίμων. Κυρίως λόγω της δυνατότητας τήρησης των ελάχιστων αποθεματικών κατά μέσο όρο που παρέχεται από το σύστημα ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών, η μεταβλητότητα του επιτοκίου EONIA (μέσος δείκτης των επιτοκίων του ευρώ για τοποθετήσεις μίας ημέρας) παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα και το 2002. Η τυπική απόκλιση των ημερήσιων μεταβολών του ήταν μόλις 12 μονάδες βάσης (2001: 15 μονάδες βάσης), δηλ. μάλλον μικρή για τα διεθνή δεδομένα και εάν ληφθεί υπόψη η πολύ μικρή συχνότητα των πράξεων εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας. Ως εκ τούτου, το 2002 το σύστημα ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών επιτέλεσε επιτυχώς τις δύο βασικές λειτουργίες του, δηλ. τη σταθεροποίηση των επιτοκίων της αγοράς χρήματος και τη διεύρυνση του διαρθρωτικού ελλείμματος ρευστότητας του τραπεζικού τομέα.

Κατά τη διάρκεια του 2002, ανά περίοδο τήρησης ελάχιστων αποθεματικών, παρατηρήθηκαν κατά μέσο όρο 28 περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με την υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών, που αντιστοιχούν σε μέση ημερήσια υστέρηση 10,5 εκατ. ευρώ. Οι μισές από αυτές τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης αφορούσαν μικρά ποσά και

επέσυραν ποινές μικρότερες των 500 ευρώ. Ωστόσο, στη διάρκεια του έτους υπήρξαν και πολλές σχετικά μεγάλες παραβάσεις, 13 από τις οποίες οδήγησαν σε πρόστιμα άνω των 10.000 ευρώ. Τα περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα που δεν είχαν συμμορφωθεί αναγνώρισαν τα λάθη, ενώ δέκα ιδρύματα προέβαλαν ενστάσεις επί των οποίων έπρεπε να αποφασίσει η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΚΤ έχει θεσπίσει πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, με σκοπό τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τη γνωστοποίηση όλων των κινδύνων οι οποίοι απορρέουν από τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και τις πράξεις πολιτικής και τους οποίους αναλαμβάνουν είτε απευθείας η ΕΚΤ είτε οι 12 ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος για λογαριασμό της ΕΚΤ. Η υπηρεσιακή μονάδα της ΕΚΤ η οποία ασχολείται με τη διαχείριση κινδύνων είναι αρμόδια για την ενοποίηση όλου του φάσματος των πολιτικών, των διαδικασιών και των συστημάτων που έχει εγκαθιδρύσει η ΕΚΤ για τη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της ΕΚΤ επικεντρώνεται σε δύο βασικούς τομείς: τις πράξεις πολιτικής και τις επενδυτικές εργασίες. Ο πρώτος τομέας αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με τις πράξεις τις οποίες διενεργεί το Ευρωσύστημα στο πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής και των συστημάτων πληρωμών (κυρίως μέσω της παροχής ενδοημερήσιας ρευστότητας εντός του TARGET). Ο δεύτερος τομέας διαθεσίμων και των ιδίων κεφαλαίων της ΕΚΤ.

Για να αποφεύγονται συγκρούσεις συμφερόντων, αλλά και σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές, η υπηρεσιακή μονάδα της ΕΚΤ που είναι αρμόδια για τη μέτρηση, παρακολούθηση και γνωστοποίηση των κινδύνων λογοδοτεί απευθείας στην Εκτελεστική Επιτροπή και είναι ανεξάρτητη από τις υπηρεσιακές μονάδες οι οποίες αναλαμβάνουν τους κινδύνους.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της ΕΚΤ λειτούργησε αποτελεσματικά το 2002, συνεχίζοντας τις θετικές επιδόσεις που

σημειώνει από την έναρξη της Νομισματικής Ένωσης. Η επιτυχία αυτή αντανακλά τη σταθερή προσήλωση της ΕΚΤ στην εδραίωση μιας προνοητικής φιλοσοφίας όσον αφορά τη διαχείριση κινδύνων, μιας φιλοσοφίας που θεωρείται ότι έχει ουσιώδη σημασία για τη φήμη και την αξιοπιστία της ΕΚΤ μακροπρόθεσμα.

5.2 ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στις πράξεις πολιτικής (δηλ. στις πιστωτικές πράξεις που συνδέονται με τη νομισματική πολιτική και τα συστήματα πληρωμών), το Ευρωσύστημα αναλαμβάνει κίνδυνο οσάκις συνάπτει συναλλαγή με έναν αντισυμβαλλόμενο ο οποίος ενδέχεται να μην είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την παρεχόμενη πίστωση. Αυτός ο πιστωτικός κίνδυνος μετριάζεται με την παροχή επαρκούς ασφάλειας εκ μέρους των αντισυμβαλλομένων εν είδει εγγυήσεως ότι θα αποπληρωθεί η παρασχεθείσα πίστωση. Η κάλυψη της πίστωσης με ασφάλεια ελαχιστοποιεί, αλλά δεν εξαλείφει πλήρως, τον κίνδυνο χρηματοοικονομικής ζημίας λόγω αθετήσεως των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλομένου. Η παροχή ασφάλειας μετατρέπει τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με τη διαχείριση των συναλλαγματικών κίνδυνο αγοράς και κίνδυνο ρευστότητας ή, με άλλα λόγια, σε κίνδυνο εκποίησης της ασφάλειας με ζημία σε περίπτωση δυσμενών εξελίξεων στην αγορά ή μεταβολής της ρευστότητας. Σκοπός του υπάρχοντος πλαισίου διαχείρισης κινδύνων είναι η αποτελεσματική διαχείριση των δυνητικών κινδύνων αγοράς και ρευστότητας στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί το Ευρωσύστημα κατά την εκποίηση της ασφάλειας που έχει συσταθεί από έναν αντισυμβαλλόμενο ο οποίος αθετεί τις συναφείς με την πράξη πολιτικής υποχρεώσεις του.

Το πλαίσιο επίσης δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση της ποιότητας των τίτλων που γίνονται δεκτοί ως ασφάλεια για τις πράξεις

πολιτικής, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για το μετριασμό του πιστωτικού κινδύνου. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια στις πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κοινά κριτήρια καταλληλότητας. Τα κριτήρια αυτά προβλέπονται στο πλαίσιο που διέπει τη σύσταση ασφαλειών. Σημαντικό κριτήριο καταλληλότητας είναι ότι τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια στις πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας. Η υπηρεσιακή μονάδα της ΕΚΤ που ασχολείται με τη διαχείριση κινδύνων είναι αρμόδια για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των διαφόρων πηγών πληροφοριών σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο, στις οποίες στηρίζεται το Ευρωσύστημα για να εφαρμόσει κριτήρια πιστοληπτικής ικανότητας και να αποφανθεί αν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είναι αποδεκτά για τις πράξεις πολιτικής. Επιπλέον, είναι αρμόδια να γνωστοποιεί το ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο ποιότητας για τις νέες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων που κατά καιρούς προτείνεται να συμπεριληφθούν στο σύνολο των αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων του Ευρωσυστήματος.

5.3 ΑΡΧΕΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ

Τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια αποτιμώνται καθημερινά και οι ΕθνΚΤ υπολογίζουν καθημερινά την απαιτούμενη αξία των ασφαλειών λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές αποτίμησης τις οποίες απαιτεί το Ευρωσύστημα.

Για τα εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία και των δύο βαθμίδων, επιλέγεται μία συγκεκριμένη αγορά ως "αγορά αναφοράς". Με τον τρόπο αυτό προσδιορίζεται η πλέον αντιπροσωπευτική τιμή της αγοράς

αναφοράς. Η αγορά αναφοράς χρησιμοποιείται ως πηγή τιμών για την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με τη μέθοδο "αποτίμησης με βάση της τιμές της αγοράς" (marked- to-market). Εάν δίδονται περισσότερες από μία τιμές στην αγορά αναφοράς, χρησιμοποιείται η χαμηλότερη μεταξύ αυτών. Για τα περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης βαθμίδας που δεν είναι εμπορεύσιμα ή που κατά κανόνα δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η αποτίμησή τους με τιμές της αγοράς, το Ευρωσύστημα γενικώς εφαρμόζει μια στρατηγική "αποτίμησης βάσει μαθηματικού τύπου" (mark-to-model), όπου από την παρούσα αξία προεξοφλούνται οι μελλοντικές ταμειακές ροές. Η προεξόφληση αυτή βασίζεται σε μια κατάλληλη καμπύλη αποδόσεων τίτλων χωρίς τοκομερίδιο, ενώ οι διαφορές μεταξύ των εκδοτών ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο λαμβάνονται ρητώς υπόψη μέσω των "σχετικών διαφορών αποδόσεων" (credit spreads). Το 2002 ξεκίνησαν εργασίες για τη βελτίωση των μεθόδων αποτίμησης, εν όψει της ανάγκης να αποτιμώνται καθημερινά οι ασφάλειες με αντιπροσωπευτικές τιμές. Στο νέο σύστημα αποτίμησης, θα καταβάλλεται ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση των θεωρητικών μεθόδων αποτίμησης και σε ελέγχους που θα διενεργούνται ώστε να διασφαλίζεται μια αντιπροσωπευτική αποτίμηση όταν χρησιμοποιούνται τιμές της αγοράς.

5.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια στις πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος πρέπει να πληρούν υψηλά κριτήρια ποιότητας. Η υψηλή ποιότητα είναι αναγκαία για να μετριάζεται ο πιστωτικός κίνδυνος που χαρακτηρίζει τον αντισυμβαλλόμενο ο οποίος δανείζεται ρευστότητα από το

Ευρωσύστημα. Προκειμένου για περιουσιακά στοιχεία που κρίνεται ότι είναι απαλλαγμένα κινδύνου αδυναμίας πληρωμής (π.χ. τίτλοι του Δημοσίου), η παροχή ασφαλειών είναι ένας τρόπος ώστε ο πιστωτικός κίνδυνος να μετατρέπεται σε κίνδυνο αγοράς (η διαχείριση του οποίου γίνεται με μέτρα ελέγχου κινδύνων όπως περιγράφηκαν παραπάνω), δεδομένου ότι ο αντισυμβαλλόμενος που εμφανίζει κίνδυνο μη πληρωμής παρέχει ένα περιουσιακό στοιχείο απαλλαγμένο από κίνδυνο μη πληρωμής, ως εγγύηση για την κάλυψη της θέσης του. Ακόμη και όταν η ασφάλεια η ίδια επιδέχεται αθέτηση υποχρεώσεων (π.χ. εταιρικά ομόλογα), ο πιστωτικός κίνδυνος μετριάζεται σημαντικά αν η ποιότητα των ομολόγων είναι επαρκώς υψηλή.

Κατά την αξιολόγηση της ποιότητας των χρεογράφων, η ΕΚΤ λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων τις διαθέσιμες αξιολογήσεις από αρμόδιους φορείς και από συστήματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας τα οποία διαθέτουν οι ίδιες οι ΕθνΚΤ, καθώς και ορισμένα θεσμικά κριτήρια που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν ιδιαίτερα υψηλή προστασία των κατόχων των χρεογράφων, συμπεριλαμβανομένων και εγγυήσεων. Το Ευρωσύστημα δεν δέχεται ως ασφάλεια χρεόγραφα που έχει εκδώσει ή εγγυηθεί ο αντισυμβαλλόμενος ή άλλος φορέας με τον οποίο ο αντισυμβαλλόμενος έχει στενούς δεσμούς. Η ποιότητα των αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων παρακολουθείται συνεχώς, ώστε να διαπιστώνεται ότι είναι τουλάχιστον ίση με το ελάχιστο επίπεδο πιστοληπτικής ικανότητας που απαιτεί το Ευρωσύστημα.

Η ΕΚΤ ενεργεί ως φορέας αξιολόγησης για λογαριασμό του Ευρωσυστήματος κατά την ανάλυση της καταλληλότητας των φορέων που αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, η ΕΚΤ εφαρμόζει μια σειρά από κριτήρια, βασικά στοιχεία των οποίων είναι η ανεξαρτησία και η αξιοπιστία. Η ΕΚΤ επίσης

παρακολουθεί τις αξιολογήσεις τις οποίες παρέχουν τα συστήματα αξιολόγησης των ΕθνΚΤ, καθώς και κατά καιρούς οι εθνικοί οργανισμοί αξιολόγησης που εξετάζουν τα εθνικά περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης βαθμίδας. Το 2002 η ΕΚΤ συνέχισε τις προσπάθειές της να βελτιώσει τη συγκρισιμότητα των διαφόρων πηγών αξιολόγησης των περιουσιακών στοιχείων που παρέχονται ως ασφάλεια και την ανάλυση νέων πηγών αξιολόγησης μετά τις αναμενόμενες επιδράσεις των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας σχετικά με το νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όταν ξεκίνησε η χρήση του ευρώ το 1999, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανέλαβε την πλήρη ευθύνη για τη νομισματική πολιτική σε ολόκληρη την περιοχή του ευρώ.

Στα καθήκοντά της περιλαμβάνεται ο καθορισμός επιτοκίων αναφοράς και η διαχείριση των αποθεμάτων ξένου συναλλάγματος της περιοχής του ευρώ. Η ΕΚΤ διοικείται από έναν πρόεδρο, ο οποίος ορίζεται από το Συμβούλιο κατόπιν διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ακόμα και αν το Κοινοβούλιο απορρίψει τον υποψήφιο, το Συμβούλιο μπορεί να τον διορίσει (Economic and Monetary Affairs Committee). Ο βασικός στόχος της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Καθετί άλλο είναι δευτερεύον σε σχέση με αυτόν τον στόχο. Προς αυτήν την κατεύθυνση ο Πρόεδρος και η Εκτελεστική Επιτροπή παρακολουθούν προσεχτικά τις εξελίξεις των τιμών. Ο πληθωρισμός δεν πρέπει να ξεπεράσει το 2%. Για να κρατήσει την οικονομική της πολιτική σε λογικά επίπεδα, η ΕΚΤ προσπαθεί να παραμείνει ανεξάρτητη από πολιτικές επιρροές.

Ο δεύτερος στόχος της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ είναι ο έλεγχος της ποσότητας του χρήματος που κυκλοφορεί, η οποία ονομάζεται «προσφορά χρήματος M3». Μια μεγάλη αύξηση ενέχει τον κίνδυνο του πληθωρισμού μακροπρόθεσμα. Η τιμή αναφοράς της ΕΚΤ για τη μέση ετήσια αύξηση της M3 είναι 4,5%. Συνήθως σημειώνεται υπέρβαση αυτού του ποσοστού.

Οι γενικές πολιτικές της ΕΚΤ – μέσα στα όρια που τίθενται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ – καθορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο, μεταξύ αυτών και η μηνιαία αναθεώρηση των βασικών επιτοκίων. Το συμβούλιο συνεδριάζει δύο φορές το μήνα και αποτελείται από τα έξι μέλη της εκτελεστικής επιτροπής και από τους διοικητές των κεντρικών

τραπεζών των κρατών της Ευρωζώνης. Οι περισσότερες συνεδριάσεις γίνονται στην έδρα της ΕΚΤ στη Φραγκφούρτη. Κατά καιρούς συμμετέχει και ο Επίτροπος για τα Οικονομικά και Νομισματικά Θέματα.

Η λήψη των καθημερινών αποφάσεων είναι στα χέρια της εκτελεστικής επιτροπής, η οποία αποτελείται από έναν πρόεδρο, έναν αντιπρόεδρο και άλλα τέσσερα μέλη της επιτροπής που ορίζονται από το Συμβούλιο της ΕΕ. Μέχρι να υιοθετηθεί το ευρώ από όλα τα κράτη-μέλη υπάρχει επίσης και ένα Γενικό Συμβούλιο, που αποτελείται από έναν πρόεδρο, έναν αντιπρόεδρο και τους Διοικητές των εθνικών τραπεζών όλων των κρατών-μελών της ΕΕ. Ο ρόλος του Γενικού Συμβουλίου είναι να προετοιμάσει τα υπόλοιπα μέλη να υιοθετήσουν το ευρώ. Η πλευρά της ΕΚΤ που αφορά την οικονομική πολιτική είναι πιο σύνθετη. Σε μια χώρα που δεν έχει το ευρώ ως νόμισμα η νομισματική και η οικονομική πολιτική μπορούν ακόμα να συντονιστούν. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι μια χώρα μπορεί να μειώσει τα επιτόκια, ώστε να ενθαρρύνει τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις να ξοδεύουν, τονώνοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη. Αν, αντίθετα, τα αυξήσει, θα ενθαρρύνει την αποταμίευση και θα μειώσει την κατανάλωση, το οποίο σημαίνει ότι μια οικονομία όπου ο πληθωρισμός ανεβαίνει μπορεί να τεθεί υπό έλεγχο δια της αύξησης των επιτοκίων.

Αλλά η οικονομική και νομισματική πολιτική δεν είναι απλά μια διαδικασία δύο διαστάσεων. Η αύξηση των επιτοκίων μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τις ξένες επενδύσεις, βελτιώνοντας έτσι το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας. Από την άλλη μεριά, η αύξηση των επιτοκίων σημαίνει ότι η κυβέρνηση πρέπει να πληρώσει μεγαλύτερο τόκο για τα χρήματα που δανείζεται η ίδια. Έτσι η ΕΚΤ καλείται να συμβιβάσει και να συντονίσει τα επιτόκια με πολλούς παράγοντες. Η προσπάθεια αυτή περιπλέκεται περαιτέρω από τα αποκλίνοντα ποσοστά πληθωρισμού και

τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης ανάμεσα στις χώρες του ευρώ. Ως εκ τούτου, μια ενιαία πολιτική επιτοκίων είναι επισφαλής μα αναπόφευκτη, αφού υπάρχει μόνο ένα βασικό επιτόκιο για 16 χώρες.

ά και Νομισματικά Θέματα έχουν διατυπώσει παράπονα ότι η ΕΚΤ Ένα σημαντικό θέμα μέσα στα χρόνια υπήρξε το ζήτημα της διαφάνειας. Μέλη της Επιτροπής για τα Οικονομικά παίρνει τις αποφάσεις της κεκλεισμένων των θυρών. Αυτός ο ισχυρισμός διαψεύδεται τακτικά από τον Πρόεδρο της ΕΚΤ, ο οποίος επισημαίνει ότι ο πρόεδρος του Eurogroup συνήθως είναι παρόν στις συνεδριάσεις και ότι ο Πρόεδρος της ΕΚΤ συχνά παρίσταται στις συνελεύσεις του Eurogroup.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "The European Central Bank: History, Role and Functions, Hanspeter K Scheller, 2004.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο, "Η λογοδοσία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας", Νοέμβριος 2002.

David Gowland (1997), "Banking on change", London: Politea, 1997

Svensson L.E.O. (1997) "Optimal Inflation targets", "Conservative" "Central Banks and Linear Inflation Contracts", American Economic Review 87, p.p. 98 - 114, 1997.

Andersen Torben and Friedrich Scheider, "Coordination of fiscal and Monetary Policy under different institutional arrangements", European journal of Political Economy, February 1986, pp. 169 - 191).

Bank for International Settlements, Consultative Document, "Overview of The New Basel Capital

Basle Committee on Banking Supervision: "The new Basel Capital Accord", April 2003, par.678- 681

Basle Committee on Banking Supervision: "The new Basel Capital Accord", April 2003, par.766- 768

Web site: European Central Bank (www.ecb.int), "Recent Developments in National Supervisory Structures", Official Publications, European Central Bank, June2003.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.ecb.int/ecb/html/index.el.html>

<http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>

http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Publications/ekt.aspx?Filter_By=7

<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/greek/C23/23/>

http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/o10001_el.htm

<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/greek/C23/23/>

<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/greek/C23/20/>

http://www.ecb.int/ecb/educational/facts/orga/html/or_004.el.html

http://www.ecb.int/ecb/educational/facts/orga/html/or_001.el.html

